

UVAS - Ett inifrånperspektiv

En kvalitativ studie om unga vuxna som varken arbetar eller studerar -
inom ramen för Vi-projektet

Sandra Larsson

**Examensarbete 15 hp
Barn- och ungdomsvetenskap magisterprogram, 60 hp
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2021**

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de deltagare från Vi-projektets Discord-server som valde att vara med i min studie, ni är alla fantastiska unga vuxna och utan er hade inte denna studie varit möjlig att genomföra! Stort tack även till Emma Kristiansson och Jonas Abrahamsson inom Vi-projektet som hjälpt mig att navigera mig på Discord, hjälpt till med teknik och svarat på mina frågor när de dykt upp. Jag vill även tacka min handledare Sevtap Gurdal för allt stöd och guidning jag fått under uppsatsprocessen, du bidrar med ovärderlig kunskap och input som utvecklar och berikar i uppsatsskrivandet! Sist men inte minst vill jag tacka min familj och vänner för det oändliga tålamod, stöd och förståelse ni visat mig under studiens gång, ett särskilt tack till min sambo Patryk som dragit det tunga lasset här hemma så att jag har kunnat genomföra denna uppsats. Det har varit en otroligt spännande och lärorik resa, och jag är oerhört tacksam över att få ha gjort den inom ramen för Vi-projektet och på så vis fått en inblick i hur ni arbetar med dagens ungdomar och unga vuxna som befinner sig i, eller är på väg in i ett utanförskap. Tack!

Sandra Larsson

Halmstad den 10 augusti 2021.

Abstrakt

I föreliggande uppsats har ambitionen varit att utifrån ett UVAS-perspektiv, unga vuxna som varken arbetar eller studerar, undersöka och skapa en större förståelse för riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga att hamna i ett utanförskap, om en digital plattform som Discord kan bidra till en positiv utveckling för UVAS framtid eller inte samt om de vuxnas närvaro på Discord haft någon betydelse för UVAS. Vidare har ambitionen varit att undersöka hur UVAS ser på sig själva och sin framtid. Studien utgår från en kvalitativ forskningsstrategi och bygger på semistrukturerade intervjuer som har genomförts med nio unga vuxna inom ramen för Vi-projektet. Genom intervjuerna framkom det att det finns ett flertal riskfaktorer för att hamna i ett utanförskap, men även ett flertal skyddsfaktorer identifierades.

Nyckelord: UVAS, unga vuxna, arbete, studier, agency, empowerment, hikikomori

Abstract

In the present essay, the ambition has been to, from a NEET perspective, young adults who are not in employment, education or training, investigate and create a greater understanding of risk factors and protective factors that can lead to or prevent ending up in exclusion, if a digital platform such as Discord can contribute to a positive development for NEET future or not and whether the adults' presence at Discord had any significance for NEET. Furthermore, the ambition has been to investigate how NEET describes themselves and their future. The study is based on a qualitative research strategy and is based on semi-structured interviews that have been conducted with nine young adults within the framework of the Vi-project. Through the interviews, it emerged that there are a number of risk factors for ending up in exclusion, but also a number of protective factors were identified.

Keywords: NEETS, young adolescents, work, studies, agency, empowerment, hikikomori

Innehållsförteckning

Förord	1
Abstrakt	2
Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Inledning	6
Syfte	7
Avgränsning	7
Bakgrund och aktuellt kunskapsläge	8
Discord	8
Vi-projektet	8
Definitioner på unga som varken arbetar eller studerar	9
Aktuellt kunskapsläge	9
Tidigare forskning	11
UVAS, NEETS, hikikomoris - en grupp som oroar i samhället världen över	11
Psyisk ohälsa, diagnoser och neuropsykiatriska funktionsvariationer	13
Riskfaktorer för UVAS utifrån tidigare forskning	14
Betydelsen av skola och utbildning	15
Samhället och övergången från skolan till arbetsmarknaden	16
Konsekvenser och påverkan för UVAS utifrån Covid-19	18
Skyddsfaktorer för UVAS utifrån tidigare forskning	19
Teoretisk inramning och begrepp	19
Systemteori	20
Agency/Personal Agency	20
Empowerment/Egenmakt	21
Metod	22
Urval och presentation av intervjupersoner	23
Tillvägagångssätt	24
Utformning av intervjuguiden	25

Semistrukturerade intervjuer	25
Deltagande observationer	26
Att intervjua deltagare i en digital kontext	26
Litteratursökning	27
Tematisk analys enligt Braun & Clarke och genomförande av analysen	28
Etiska överväganden	28
Resultat	30
Riskfaktorer för att bli UVAS	31
Psykisk ohälsa, diagnoser och fysisk funktionsvariation som riskfaktorer	31
Avsaknad av stöd i skolan och skoltrötthet	32
Att frångå normer	34
Hemförhållanden som en riskfaktor och en anledning till att fortsätta att vara UVAS	35
En osäkerhet inför framtiden och samhällsstrukturen	36
En riskfaktor att sakna tillräcklig information	38
Gaming som riskfaktor	38
Förebyggande arbete	39
Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap	40
Gaming och dess sociala nätverk online som skyddsfaktor	40
Vuxnas roll och betydelse	41
Skolan som skyddsfaktor	42
Vi-projektet	43
Varför Discord och UVAS uppfattningar?	43
Vuxna i Vi-projektet och på Discord	45
UVAS upplevda självbild och framtidstro	47
Delaktighet och frånvaro av delaktighet i samhället	47
UVAS upplevda självförtroende, självkänsla och förmågor	48
Framtidsplaner, drömmar och strategier	49
Diskussion	51
Riskfaktorer för att bli UVAS	52

Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap	56
Vi-projektet och Discordservern	57
UVAS upplevda självbild och framtidstro	58
Studiens tillförlitlighet	59
Studiens implikationer och vidare forskning	61
Referenser	62
Bilaga 1	73
Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie.	73
Bilaga 2	75
Intervjuguide	75

Inledning

Gruppen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) utgör en orosgrupp för samhället idag. Enligt statistik från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) befann sig cirka 150 000 unga mellan 16–29 år i Sverige i ett utanförskap 2018 (MUCF, 2021). Antalet UVAS har varit relativt oföränderligt sedan MUCF började göra mätningar 2007, detta oberoende av konjunktursvängningar, insatser som tillsatts från nationella myndigheter samt olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder (MUCF, 2021). MUCF har även gjort undersökningar som visar på att UVAS är en heterogen grupp, men med en klar överrepresentation av individer med fysiska eller kognitiva funktionsvariationer, psykisk ohälsa samt individer som är födda utrikes. Man har även kunnat se att risken för att bli UVAS ökar för de unga som inte har gymnasieexamen och för de som är uppvuxna i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar (MUCF, 2021).

För att kunna finna lösningar på problematiken med gruppen UVAS så har olika insatser tillsatts på nationell nivå t.ex. framtagande av ny kunskap, utbildningar och riktade statsbidrag och man försöker även att arbeta förebyggande. Samverkan mellan olika myndigheter finns också där man arbetar med punktinsatser eller kunskapsspridning myndigheterna emellan, bland annat så finns det en samverkansgrupp som består av Arbetsförmedlingen, Delegationen för unga och nyanlända till arbete, MUCF, Skolverket och Sveriges Kommuner och Regioner (MUCF, 2021). Vi-projektet är ett exempel på en insats för UVAS. Då det är en stor utmaning för samhället med den ökade andelen unga som blir eller riskerar att bli UVAS idag och framöver, behöver vi få reda på mer om gruppen UVAS, vad de själva upplever har orsakat att de hamnat i den situation de befinner sig i idag och vad de behöver för att ta sig ur den och välja vägar som leder till arbete eller studier. Utifrån detta växte syftet med föreliggande studie fram som utgår från ett UVAS-perspektiv och syftar till att undersöka vad dessa ungdomar¹ och unga vuxna menar är riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till att hamna i eller förebygga ett utanförskap. Vidare ämnar studien att undersöka om en digital plattform som Discord kan bidra till en positiv utveckling för unga vuxna eller inte, hur de unga vuxna upplever de vuxnas närvaro på Discord och hur de unga vuxnas självbild och framtidsdrömmar ser ut.

Unga vuxna som hamnar utanför samhället vad gäller både studier och arbete kan ha svårt att ta sig tillbaka in i samhället igen (MUCF, 2021). Detta upplevs ha varit en extra utmaning för unga vuxna under pandemin, men också för dem som arbetar med att hjälpa de unga vuxna att ta sig vidare. Vi-projektet som syftar till att hjälpa ungdomar och unga vuxna ut i arbete eller studier har som ett led i denna utmaning startat en del av sitt arbete på en digital plattform, Discord. Där var syftet att skapa en e-sportturnering, men utvecklades till något mer och används idag till mer än det, såsom studiecirklar och informationsträffar. Det nya sättet att arbeta på via Discord har lett till att medarbetarna i Vi-projektet har kommit i kontakt med ungdomar som man inte har kunnat träffa fysiskt. Det är därför intressant att studera unga

¹ Med ungdomar, unga och unga vuxna i texten åsyftas UVAS, gäller för hela uppsatsen.

vuxnas tankar om att hamna i ett utanförskap och om hur en digital plattform som Discord-kanalen i Vi-projektet uppfattas av ungdomarna och de unga vuxna. Det är också Discord som använts som forum för datainsamling och empiri i föreliggande studie.

Syfte

Syftet utgår från ett UVAS-perspektiv och syftar till att undersöka vad unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) menar är riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till att hamna i eller förebygga ett utanförskap. Vidare ska studien undersöka om en digital plattform som Discord kan bidra till en positiv utveckling av de unga vuxnas framtid eller inte och hur de unga vuxna upplever vuxnas närvaro på Discord. Slutligen så syftar studien till att undersöka hur de unga vuxna beskriver sig själva och sin framtid. Undersökningen görs inom ramen av ett befintligt projekt i Sverige, Vi-projektet och med deltagare som definierar sig som ”gamers²”.

Studien bygger på följande frågeställningar:

- Vilka faktorer lyfter UVAS fram som riskfaktorer och skyddsfaktorer för ett utanförskap?
- Hur beskriver UVAS den digitala plattform (Discord-server) som startats i Vi-projektet och vad har den bidragit till?
- Hur beskriver UVAS de vuxnas närvaro och de interaktioner som sker på Discord-servern, vilka fördelar och nackdelar lyfter de fram?
- Hur beskriver UVAS sig själva och vad tänker de om sin framtid?

Avgränsning

I studien har jag valt att fokusera på deltagare i Vi-projektet som har valt att delta på en Discord-server som skapats inom projektet. Detta grundar sig i studiens syfte och frågeställningar som är formulerade utifrån ett UVAS-perspektiv. Deltagarna på Discord-servern tillhör gruppen UVAS, unga vuxna som varken arbetar eller studerar, och är i åldersgruppen 17–24 år. Discord-servern skapades för att deltagarna skulle kunna kommunicera med varandra inför och under en e-sportturnering som Vi-projektet anordnat och som heter Virtual Rampage of the Western Region (VRWR).

² Med gamers avses individer som har ett spelintresse och ägnar mycket tid åt att spela, både på datorn och via olika konsoler.

Bakgrund och aktuellt kunskapsläge

Discord

Discord är en gratis kommunikationsplattform för ”gamers”, vanligtvis de som spelar olika online-spel. Med Discord kan du chatta via direkt-meddelanden, ha grupp-chattar och kommunicera med andra spelare via ljud- och videosamtal. På Discord finns olika kanaler där du kan välja själv vilka du vill vara med i. Det finns till exempel kanaler utifrån olika spel så att om du till exempel spelar League of Legends så kan du gå med i en kanal för League of Legends och chatta och prata med andra som också spelar det (Willings, 2021). Vi-projektet har använt Discord som plattform delvis för att deltagarna skulle kunna kommunicera när de spelade, framförallt inför och under den e-sportturnering som anordnades, dels så har den använts för att genomföra olika studiecirkel som till exempel mindfulness och konst. För dessa studiecirkel har det då funnits egna rum, ”konst-rummet” och ”meditation-mindfulness rummet” där deltagarna i studiecirkelarna har kunnat kommunicera med varandra och till exempel posta foton på sina verk. Det har även funnits röstkanaler för de olika studiecirkelarna som har använts när deltagarna haft sina träffar för studiecirkeln. Utöver detta har Discord även använts som informationskanal där bland annat ungdomsmottagningen från en kommun i Västra Götaland deltagit och informerat om sin verksamhet samt vad de kan erbjuda de unga stöd och hjälp med.

Vi-projektet

Denna uppsats utgår från Vi-projektet, ett 2-årigt projekt som Västra Götalandsregionens Folkhögskoleförvaltning äger och som medfinansieras av Europeiska Socialfonden (ESF). Målet med projektet är att försöka nå 1000 ungdomar mellan 15–24 år som är eller riskerar att bli UVAS, unga vuxna som varken arbetar eller studerar. Projektet arbetar utifrån att de unga ska få en chans att äga sin egen framtid, få en förbättrad hälsa och ta ett steg närmre jobb eller studier (Västra Götalandsregionen, 2020). Vi-projektet har sitt ursprung i att det uppmärksammats att allt fler av de unga i Västra Götaland står utanför arbete och studier, som ibland kallas ”hemmasittare”. Projektet har en budget på närmare 100 miljoner kronor och har ett flertal samverkanspartners, bland annat Rädda Barnen, vuxenutbildningen i Borås, Trollhättan och Vänersborg, Uppsala universitet och Högskolan Väst. Ytterligare ett mål med projektet är att över tid skapa och stärka samverkan mellan kommuner, utbildningsanordnare, VG-regionen, kommunalförbunden och andra parter som medverkar i projektet. Genom Vi-projektet kan ungdomar och unga vuxna erbjudas olika kurser och jobbspår, bland annat finns det kurser för den som saknar gymnasiebetyg och för den som är i behov av en anpassad skolgång utifrån en psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsvariation där de får möjlighet till en lugnare miljö. Projektet är även tänkt att skapa en förståelse för de orsaker som leder till att många unga är exkluderade från arbetsmarknaden idag (Västra Götalandsregionen, 2020).

Förutom planerade insatser startade Vi-projektet en Discord-kanal för att nå unga vuxna på en digital arena. Discord-kanalen öppnades i början av 2021 med två UVAS till hjälp i syfte att planera en e-sportturnering. Under april månad startade e-sportturneringen där ungdomar och unga vuxna i Vi-projektet mötte varandra i olika datorspel online. E-sportturneringen löpte på till i början av juni med turnering på söndagarna vissa veckor. I juni träffades de unga vuxna och anställda i Vi-projektet fysiskt för att spela finalen mot varandra. Man valde att träffas i Vänersborg för att umgås, spela minispel, bada och äta pizza tillsammans. I denna studie så har fokus legat på de aktiviteter som har skett på Discord.

Definitioner på unga som varken arbetar eller studerar

Unga vuxna utan arbete eller som inte är i studier är ett område som har forskats om utifrån olika aspekter, och det finns olika definitioner av UVAS i olika länder som visar på att problemet med ett utanförskap för unga är förekommande världen över. I takt med att arbetslösheten har stigit i många EU-länder så har den yngre befolkningen drabbats särskilt hårt. Det innebär att många unga hamnar utanför samhället och har gett upphov till den internationella termen NEET - *Not in employment, education or training*. I termen ryms unga vuxna som varken arbetar, studerar eller praktiserar (Hjeds Löfmark & Eriksson, 2014).

UVAS, unga som varken arbetar eller studerar, definieras av MUCF som unga mellan 16–29 år som är folkbokförda i Sverige, som varken arbetar eller studerar och som under ett helt kalenderår varken haft inkomster över ett basbelopp, (för 2021 ligger beloppet på 47 600 kr) eller har varit registrerad på någon utbildning, haft studiemedel eller studerat mer än 60 timmar vid SFI (MUCF, u.å.; MUCF, 2021).

Hikikomori betyder socialt tillbakadragande och innebär ett beteende där ungdomar och unga vuxna tar avstånd från att ha kontakt med det omgivande samhället. De unga drar sig tillbaka från alla sociala aktiviteter och isolerar sig i hemmet. Hikikomori beskriver både den unge och själva fenomenet och har sedan 1990-talet uppmärksammats som ett socialt problem bland ungdomar och unga vuxna i Japan (Suwa & Suzuki, 2013). Precis som för UVAS och NEET så rör det sig om en grupp med unga vuxna som varken arbetar eller studerar. Den sociala kontakten begränsas till familjen i hemmet.

Aktuellt kunskapsläge

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd har tagit fram en rapport (Forslund & Liljeberg, 2020) – *Unga som varken arbetar eller studerar – en kartläggning och kunskapsöversikt*. Rapporten beskriver gruppen UVAS och undersöker effekterna av olika insatser som ges inom skolan och arbetsmarknaden (Forslund & Liljeberg, 2020). Forslund och Liljeberg (2020) menar att lämna skolan och att komma ut på arbetsmarknaden är en viktig process för unga vuxna, det spelar en avgörande roll för deras livssituation då den

påverkas av att ha möjlighet att få ett första arbete eller ej. Forslund och Liljebergs (2020) rapport utgör tillsammans med Folkhälsomyndighetens (2020) rapport om unga som varken arbetar eller studerar en grund för det aktuella kunskapsläget kring gruppen UVAS. Mellan perioden 2007–2018 var andelen UVAS i Sverige (15–24 år) 6–8%, med undantag för år 2009 då andelen låg över 9 %. 2007–2018 har UVAS varit som högst i gruppen 20–24 år och har då legat på 8,5–12%, förutom 2009 då den låg på hela 14 %. År 2018 stod nästan var tionde ung vuxen mellan 20–24 år utanför arbetsmarknaden (Folkhälsomyndigheten, 2020).

Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) slutrapport *Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar* (2021) så är andelen UVAS i Sverige idag i åldrarna 16–29 så mycket som ca 150 000. I likhet med Folkhälsomyndighetens (2020) rapport så beskriver MUCF (2021) att andelen UVAS har varit relativt konstant i Sverige sedan MUCF började göra mätningar 2007. Enligt MUCF (2021) har gruppen varit relativt opåverkad av konjunktursvängningar, arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt insatser nationellt från myndigheter. Det finns dessutom några grupper med ungdomar och unga vuxna som är överrepresenterade inom gruppen UVAS. Dessa grupper innefattar ungdomar och unga vuxna med fysiska och/eller kognitiva funktionsvariationer, individer med psykisk ohälsa eller som är födda utrikes. Man har även kunnat identifiera att risken för att bli UVAS ökar då den unga inte har examen från gymnasiet eller är uppvuxen i ett område med sämre socioekonomiska förutsättningar än andra områden (MUCF, 2021). För unga är det avgörande att klara av grundskolan och gymnasieskolan för att kunna förankras i samhället och klara av vuxenlivet. För att klara av skolgången så är det en central faktor att man är närvarande i skolan. Det är bättre att sätta in tidiga insatser för de unga som behöver det oavsett om det handlar om insatser från skolan eller förskolan i form av extra stöd, från socialtjänsten i form av stärkt föräldrastöd eller insatser från hälso- och sjukvården. Frånvaro av gymnasieexamen är den enskilt största risken för att bli UVAS och hamna i ett utanförskap. Mer än var fjärde elev lämnar skolan utan en gymnasieexamen och var femte elev på ett nationellt gymnasieprogram klarar inte av sina studier inom 3 år. Många unga avslutar dessutom grundskolan utan fullständiga betyg. Enligt MUCF (2021) är tvärspektoriella skolnärvaroteam viktiga att ha för att kunna erbjuda tidiga och förebyggande insatser till de unga, så att fler får möjlighet att klara av skolan. Om de ungas problematik identifieras och avhjälpas tidigt så blir det på lång sikt både vinster för samhället i form av socioekonomiska vinster då samhällets stödsystem inte behövs i vuxen ålder, och för den unga som får möjlighet att klara av skolan och på så sätt undvika utanförskap, sociala och ekonomiska konsekvenser (MUCF, 2021).

MUCF (2021) uttrycker även att antalet UVAS sannolikt kommer att öka under den pågående Covid-19 pandemin som råder över hela världen idag. Pandemin har medfört att många föreningsaktiviteter för ungdomar och unga har pausats samtidigt som det ekonomiska läget har försämrats inom många organisationer för unga. Man bedömer att risken finns att många viktiga aktiviteter för målgruppen dras ned på och har dragits ned på för att minska smittspridningen i samhället. MUCF (2021) uttrycker vikten av att i framtida uppdrag för och inom gruppen UVAS se till att ta tillvara på och lyssna på de ungas röster och åsikter för att

kunna ta fram förslag till insatser som påverkar deras vardag. Just att ta tillvara på och lyssna på de ungas röster och upplevelser är något som är i fokus i föreliggande uppsats.

Tidigare forskning

UVAS, NEETS, hikikomoris - en grupp som oroar i samhället världen över

NEET-ungdomar, ungdomar som inte är i utbildning, arbete eller praktiserar, utgör en orosgrupp då de ofta hamnar utanför samhället och dess stora sociala institutioner som skolan och arbetsmarknaden (Baggio m.fl., 2015; Eurofound, 2012). Baggio m.fl. (2015) har gjort en longitudinell studie där de undersökt om NEET-ungdomar skilde sig åt från andra samtida ungdomar avseende personlighet, psykisk ohälsa och droganvändning. Totalt tillfrågades 4758 män i tidiga 20-årsåldern i Schweiz om deras dåvarande yrkesmässiga och utbildningsstatus, personlighet, substansanvändning och symtom relaterade till psykisk ohälsa. När studien påbörjades var 6,1% av männen NEETS och vid uppföljningen var andelen NEETS 7,4% varav 1,4% av dessa varit NEETS vid båda mätningstillfällena. Jämförelser mellan NEETS och icke-NEETS visade enbart på signifikanta skillnader i användningen av olika substanser och depressiva symtom. Samtidigt visade det sig att tidigare psykisk ohälsa, cannabisanvändning och daglig tobaksrökning ökade risken för att bli NEET (Baggio m.fl., 2015). Statusen som NEET verkade vara övergående hos de schweiziska unga männen och man kunde förknippa deras situation med skillnader i psykisk ohälsa och substansanvändning men inte med personlighet. Det visade sig även att cannabisanvändning ökade risken för att bli NEET oavsett användningsfrekvensen av drogen. Baggio m.fl. (2015) identifierade behov av att rikta speciellt fokus på NEETS då de är mer benägna att använda narkotika och ha depressiva symtom. Vidare menar de att fokus bör ligga på ungdomar som har psykisk ohälsa, röker dagligen och nyttjar cannabis då de löper större risk att hamna utanför samhällets utbildningssystem och arbetsliv samt att NEET innebär en ökad risk för kriminalitet och missbruk. (Baggio m.fl., 2015).

2011 var andelen NEET-ungdomar i åldern 15–29 år i OECD-länderna 16%, medan i åldern 25–29 år var det 20%. I gruppen 15–29 år var 7% inaktiva och 9% arbetslösa, i gruppen 25–29 år var 12% inaktiva och 8% arbetslösa. NEET kan således sägas vara en utsatt subgrupp av ungdomar i ett socialt utanförskap som har ett ökat riskbeteende och en ökad psykisk ohälsa. Riskpopulationen utgörs av ungdomar som gjort skolavbrott, minoriteter, ungdomar i fosterhem och inom rättsväsendet. NEET är en heterogen grupp med subgrupper som delar olika mönster av relaterad problematik (Baggio m.fl., 2015; Eurofound, 2012; OECD, 2013). Under 2012 var andelen inaktiva som högst 4,9% för Nederländerna, Danmark, Island, Österrike, Norge, Sverige, Tyskland, Finland och Japan, 8,4% var både inaktiva och arbetslösa. Högst andel inaktiva och arbetslösa hade Grekland, Turkiet, Italien,

Spanien och Mexiko med 6,4% inaktiva och 19,6% inaktiva och arbetslösa. För USA var motsvarande siffror 5,7% respektive 13% (Baggio m.fl., 2015).

Även Csintalan och Badulescu (2017) har gjort en studie där de lyfter fram statistik för NEETS i några europeiska länder i olika variationer i åldersgruppen 15–34 år. För 2013 var andelen NEET-ungdomar i åldern 15–24 år som högst i Bulgarien med en andel på 21,6% tätt följt av Cypern 18,7%, Rumänien 17,2% och Irland på 16,1%. Något lägre var andelen NEETS i Finland 9,3%, Sverige 7,4%, Danmark 6% och lägst i Nederländerna på 5,1%. För år 2015 var andelen NEETS i samma länder men i åldersspannet 20–34 år och fördelat på kön enligt följande tabell:

Tabell 1. Översikt av statistik för NEETS 20–34 år i några Europeiska länder, fördelat utifrån kön (%). K=Kvinna, M=Man.

Land	Ålder	Totalt	Män	Kvinnor	Högst andel NEET utifrån kön och ålder	Lägst andel NEET utifrån kön och ålder
Bulgarien	20–34	25,2%	21,4%	29,1%	K 25–29=31,6%	M 30–34=19,7%
Danmark	20–34	10,2%	9,1%	11,3%	K 30–34=12,7%	M 30–34=8,5%
Irland	20–34	20,1%	17,4%	22,7%	K 25–29=24%	M 30–34=14,7%
Cypern	20–34	21,5%	19,5%	23,3%	K 25–29=25,5%	M 30–34=15,9%
Nederländerna	20–34	10,1%	7,8%	12,4%	K 30–34=17,1%	M 20–24=7%
Rumänien	20–34	23,7%	16,5%	31,4%	K 25–29=33,6%	M 30–34=13%
Finland	20–34	15,5%	13,1%	18%	K 30–34=20,2%	M 30–34=10,2%
Sverige	20–34	8,5%	7,8%	9,3%	M 20–24=9,6%	M 30–34=5,9%

Källa: Csintalan och Badulescu, 2017:101–103.

I tabellen ovan kan det utläsas att Bulgarien fortfarande 2015 hade högst andel NEETS men det går ändå inte att jämföra med siffrorna för 2013 då de ej var fördelade enligt kön och statistiken inte representerade samma åldersgrupp. Det vi ändå kan utläsa från tabellen är att det för samtliga länder utom Sverige var högst andel NEETS bland kvinnor 25–29 och 30–34 år. Lägst andel NEETS följde samma mönster i samtliga länder då den innefattade män i åldern 30–34 år.

Psykisk ohälsa, diagnoser och neuropsykiatriska funktionsvariationer

En grupp ungdomar och unga vuxna som kan vara särskilt utsatt är de som har en neuropsykiatrisk diagnos. Autism- och aspergerförbundet (2013) har genomfört en enkätundersökning om skolan, frånvaro och frånvarorsaker under våren 2013. 532 respondenter deltog i enkätundersökningen och bland de som varit frånvarande från skolan mer än 4 veckor i sträck så uppgavs de tre största anledningarna till detta vara: bristande autismkompetens hos personalen (26%), bristande anpassning av skolmiljön (24%) och frånvaro av adekvat stöd i skolan (23%). Av respondenterna så var 128 flickor och 404 pojkar. Frånvaro i mer än 4 veckor var högst hos flickorna, 24% och 14% för pojkarna. Föräldrarna till respondenterna var nöjda med stödet som barnen fick i skolan till 53% medan 27% var missnöjda med stödet. En enkätundersökning med medlemmar från autism- och aspergerförbundet har även genomförts 2020, vid denna enkätundersökning deltog 2478 respondenter. Resultatet av denna undersökning visade på att frånvaro från skolan p.g.a. sjukdom orsakad av brister i skolan eller annan icke-beviljad ledighet de senaste 12 månaderna låg på 18% för 40 dagars frånvaro eller mer, 6% hade varit frånvarande 20–39 dagar och den totala andelen med denna typ av frånvaro var så hög som 56%, av dessa var 65% flickor. 58% av respondenterna hade varit frånvarande 4 veckor eller mer, där 59% av dessa var pojkar och 55% flickor. Högst frånvaro p.g.a. dessa orsaker fanns i grundskolan årskurs 1–9. I likhet med enkätundersökningen 2013 så visade undersökningen att den främsta orsaken till frånvaro var bristande autismkompetens hos personalen. Motsvarande siffra för 2020 var 51%, där den bristande autism-kompetensen hos personalen var som högst i grundskolans årskurs 4–6 efterföljt av årskurs 7–9. Andra frånvarorsaker i 2020 års enkätundersökning var bristande stöd i sociala situationer (42%), bristande stöd i lärarsituationer (42%) och bristande anpassning av skolmiljön (38%). För att eleverna i undersökningen skulle kunna nå skolmålen angavs flera anpassningar och stöd som viktiga, såsom (68%) stöd i sociala situationer, (67%) anpassning av klassrum som t.ex. tydliggörande pedagogik, bildstöd och muntliga prov, (56%) stöd av specialpedagoger eller speciallärare, (55%) anpassning av läromedel, hjälpmedel och utrustning. Ytterligare anpassningar inbegrep resursperson, anpassad studiegång och anpassning av ljud, ljus och dofter (Autism- och aspergerförbundet, 2020).

Power m.fl. (2014) har gjort en longitudinell forskningsstudie på sambandet mellan psykisk störning hos ungdomar och NEET-status. En studie av psykopatologi genomfördes där 212 unga irländare intervjuades kliniskt vid 12–15 årsåldern och igen vid 19–24 årsåldern. Studien visade att NEET-ungdomar löper en sjufaldigt ökad risk för att ha suicidtankar, oavsett om de har en psykisk störning sedan tidig ungdom eller inte. Det visade sig även att NEET-ungdomar löper 4 gånger större risk för att få en diagnos med psykisk störning redan i barndomen och tidiga tonåren jämfört med arbetande unga. Livstidsprevalensen för psykisk sjukdom och ångestsyndrom var dubbelt så hög, och trefaldigt så hög för suicidförsök. Power m.fl. (2014) menar att en psykisk störning i tonåren skulle kunna vara sambandet mellan NEET-status och en aktuell psykisk ohälsa eller problematik. Eftersom arbetslöshet ökar

risken för suicidtankar menar författarna att man behöver sätta in tidiga åtgärder och behandling av psykiska störningar samt yrkesåtgärder, för att minska suicidrisken hos unga (Power m.fl., 2014).

Riskfaktorer för UVAS utifrån tidigare forskning

I tidigare forskning går det att identifiera ett flertal olika faktorer som kan utgöra risker för att hamna i ett utanförskap och bli UVAS. Stavropoulos m.fl. (2019) har genom sin forskningsstudie med amerikanska och australiensiska unga Massively Multiplayer Online (MMO) spelare undersökt om det finns något samband mellan hikikomori och Internet Gaming Disorder (IGD). Det som framkommer i studien är att hikikomoris (UVAS) löper större risk för att utveckla IGD om de spenderar mycket tid varje dag på onlinespel, men ytterligare en faktor som är av betydelse för att utveckla IGD som UVAS grundar sig i om den unga bor hemma hos sina föräldrar, att bo hos föräldrarna samtidigt som man är UVAS ökar alltså risken för att utveckla IGD. Samtidigt menar Stavropoulos m.fl. (2019) att kultur också kan ha betydelse för att utveckla IGD.

En annan studie visar på sambandet mellan att vara UVAS och att ha brukat cannabis kontinuerligt under tonåren (Rodwell, m.fl., 2018). Upprepade beteendeproblem och ihållande psykiska störningar under tonåren beskrivs också som riskfaktorer för att bli UVAS. Förekomsten av frekvent cannabisbruk och beteendeproblem under tonåren förefaller vara vanligare hos män medan psykisk ohälsa under tonåren förekommer oftare hos kvinnor. Dessa problem i tidig ålder ökar risken för de unga att misslyckas med övergången från skolan till arbetslivet (Rodwell, m.fl., 2018).

Socioekonomisk bakgrund och förhållanden lyfts även fram i en omfattande finsk studie som en potentiell riskfaktor för att bli UVAS (Pitkänen, m.fl., 2021). Ett analytiskt urval ligger till grund för studien med totalt 99 137 barn födda mellan 1986–1993. Studien visade på att familjära förhållanden utgör en stor påverkan för risken att bli UVAS. Att komma från en familj med missbruk, psykiatrisk problematik hos föräldrarna, en bortgången förälder, ensamstående förälder samt placering av den unga utanför hemmet innan 13 års ålder, utgjorde riskfaktorer för den unga att bli UVAS (Pitkänen, m.fl., 2021). Föräldrarnas socioekonomiska resurser visade sig ha en större betydelse för de ungas övergång mellan skola och arbetsliv än negativa upplevelser från barndomen. I allmänhet menar Pitkänen m.fl. (2021) att dessa ungdomar och unga vuxna är mindre välmående och nöjda med livet, har mindre tillit till andra, har mer fysisk och psykisk ohälsa samt mer problematiskt alkoholbruk än andra unga vuxna. Dessutom visade sig risken för att bli UVAS öka om föräldrarna var ointresserade av utbildning, hade låg socioekonomisk status och ett dåligt föräldraskap. Andelen UVAS var fyra gånger större hos de unga med föräldrar utan gymnasieutbildning (9,1%) än hos de med högskoleutbildade föräldrar (1,7%). Andra samband för UVAS och socioekonomiska och familjära förhållanden var en låg hushållsinkomst under uppväxten, föräldrar som varit arbetslösa i mer än 5 år under uppväxten samt en fyra gånger högre risk

för de som varit placerade som barn i jämförelse med de barn som aldrig förekommit i socialtjänstens register. Risken för att bli UVAS var dubbelt så hög för de som vuxit upp med enbart en förälder och mellan 80–100% så hög hos de som haft en förälder som vårdats på sjukhus på grund av missbruk eller psykisk ohälsa (Pitkänen, m.fl., 2021).

Betydelsen av skola och utbildning

Skolan spelar en betydelsefull roll i barns och ungdomars sociala, akademiska och personliga utveckling. Många har en problemfri skolgång medan en del barn och ungdomar skolkar från vissa lektioner, kommer för sent till lektionerna, missar hela skoldagar eller har svårigheter med att klara av att vara i skolan under en längre period (Dube & Orpinas, 2009; Fortin m.fl, 2006; Havik m.fl, 2015; Pellegrini, 2007; Sanchez, 2012; Wilkins, 2008). En studie av Havik m.fl. (2015) visar på orsaker till skolfrånvaro. Det kan till exempel innefatta somatiska symtom, subjektiva hälsobekymmer, skolk och skolvägran. Studien syftade till att undersöka förhållandet mellan dessa fyra orsaker och kön, betyg och självrapporterade behov av särskilt stöd i skolan. Studien genomfördes på skolor i 7 kommuner i Norge där 5465 elever i årskurs 6–10 deltog. Subjektiva hälsobekymmer visade sig vara den vanligaste orsaken till skolvägran och att frånvaron kan ge allvarliga konsekvenser för barnen. Kortsiktigt i form av försämrad skolprestation och långsiktigt i form av ännu mer försämrad skolprestation, minskade sociala funktioner, skolavbrott, psykisk ohälsa och arbetslöshet (Brandibas m.fl, 2004; Kearney, 2008; Kearney & Bates, 2005; Thambirajah m.fl, 2008). Skolfrånvaron kan skapa en negativ trend och därför behöver skolpersonal och lärare identifiera "skolvägrare" i tid och sätta in åtgärder för dessa (Thambirajah m.fl, 2008). Havik m.fl. (2015) belyser att det behövs mer forskning kring orsaker till frånvaro och skolvägran, och deras studie syftade till att bedöma olika oberättigade samt berättigade skäl till skolfrånvaro. Under studiens gång kunde de urskilja att tjejer och äldre elever rapporterade mer frånvaro, cirka 20% av eleverna rapporterade frånvaro för mer än 5 dagar under de 3 senaste månaderna, bland de 20% var det flest flickor som varit frånvarande. Deras resultat för skolfrånvaron liknar resultatet från Kaspersen m.fl. (2012) studie om 6000 norska gymnasieelever mellan 13–15 år där nästan 20% av eleverna hade mer än 5 dagars frånvaro, även här var det flickorna som var i majoritet (Kaspersen m.fl., 2012). Vidare menar Havik m.fl. (2015) att mer än 10% frånvaro under ett skolår är ett varningstecken för kronisk frånvaro, något som även Balfanz och Byrnes (2012) lyfter i sin rapport. Kronisk frånvaro innebär att eleven är frånvarande mer än 10% av skoldagarna oavsett orsak, enligt definitionen i Balfanz och Byrnes rapport (2012), samtidigt lyfter de att många stater definierar kronisk frånvaro som mer än 20 dagars eller en månads frånvaro från skolan (Balfanz & Byrnes, 2012; Sanchez, 2012). Sanchez (2012) studie från USA visar på nästan samma grad av kronisk frånvaro då den i hennes studie ligger på ca 15% bland de 4442 eleverna som ingick i hennes undersökning. Andra studier från USA uppskattar att ca 10–15% elever har kronisk frånvaro varje år (Balfanz & Byrnes, 2012). Havik m.fl. (2015) gör en koppling mellan höga frånvaronivåer, akademisk prestation och skolavhopp. De identifierade fyra anledningar till frånvaro - upplevda hälsobekymmer, somatiska symtom,

skolk-relaterade skäl och anledningar relaterade till skolvägran. Skolvägran kunde de relatera till psykisk ohälsa som depression och ångest, unga som ofta skolvägrar klagar många gånger över huvudvärk, illamående och magont, vilket kan visa på en känslighet för stressorer i skolmiljön. Att utsättas för sådana stressorer ger ungdomarna negativa känslor, psykologiska symtom och ett undvikande beteende. Elever som skolkar har dessutom en högre tendens till att få depressioner, men inte ångest. Skolvägran är troligtvis en effekt av starka negativa känsloreaktioner till följd av stressorer i skolan (Havik m.fl., 2015).

Csintalan och Badulescu (2017) menar att utbildning representerar hälsa i ett samhälle och därför ses utbildning som den viktigaste faktorn i situationen med ungdomsarbetslösheten. Utbildning är en av de viktigaste motorerna för social och ekonomisk utveckling samt för kulturell empowerment. Csintalan och Badulescu (2017) har i sin studie undersökt ungdomsarbetslösheten i Europa under åren 2013–2015 bland unga vuxna i åldern 15–24 år. De menar att regeringar bör främja utbildning i sin budget då det är den mest betydande kraften för ekonomisk utveckling och social empowerment för utvecklingsländer. Genom att analysera fakta och siffror från europeisk statistik undersöker de utbildning, arbetslöshet och NEETS i några europeiska länder. Resultatet visar att i alla europeiska länder så drabbas unga hårdare av lång tid av arbetslöshet än andra i populationen. Under 2013 och 2015 har störst ansträngningar för att minska arbetslösheten hos 15–24 åringar gjorts i Polen, Ungern och Bulgarien. Författarna hävdar att NEETS utmynnar i allvarliga ekonomiska och sociala problem då de är så många, framför allt många kvinnor och i mindre utvecklingsländer, vilket skapar en mer sårbar och ännu sämre situation för demografiska grupper som redan är utsatta (Csintalan & Badulescu, 2017).

Skolan lyfts även ur aspekten att skolgången inte är anpassad för alla, utan är relativt enformigt utformad och skulle behöva vara lite mer anpassningsbar utifrån varje enskild individ så att alla får samma förutsättningar att klara av skolan (MUFC, 2021). Andersson (2021) menar att det svenska utbildningssystemet ser annorlunda ut jämfört med andra nordiska länder, där han lyfter Danmark som exempel. Sveriges skolsystem bygger på skolbaserade yrkesutbildningar medan Danmark har lärlingssystem, något som möjliggör för en bro mellan skola och arbetsliv. Det svenska utbildningssystemet skulle därför kunna behöva utvecklas för att underlätta övergången från skola till arbete.

Samhället och övergången från skolan till arbetsmarknaden

Med de stora förändringar som har skett i samhället de senaste decennierna så har en konsekvens av dessa förändringar blivit att övergången från skola till arbetsliv blivit alltmer komplex för unga (O’connor, 2014). Med en mer tekniskt innovativ och globaliserad värld så blir beslutsfattandet för de unga mer komplext då de ska välja vägar för sin framtid då de går från obligatorisk skolgång till yrkesliv. Utifrån detta så arbetar man idag inom barn- och ungdomsvetenskapen med att ompröva övergången mellan skola och yrkesliv, med ett särskilt fokus på olika risker och kontexter som de unga kan stöta på. Till exempel lyfter O’connor

(2014) fram förändringarna i samhället som risker då det traditionella samhället övergått till att betecknas som ett risksamhälle eller riskkultur utifrån Becks och Giddens teorier om makroperspektiv (O'connor, 2014). Det innebär att det i dagens reflexiva och senmoderna samhälle har skett en förändring i hur människan uppfattar tid och rum då vi nu även påverkas i stor utsträckning av vad som sker globalt, till skillnad från tidigare då människans verklighet mer påverkats av vad som sker i den lokala omgivningen. Detta har resulterat i att ungas beslutsfattande gällande skola och arbete idag är mer flytande och mångfacetterat än en rak väg med fler valmöjligheter och en osäkerhet i vilken riktning man ska välja. Samtidigt som unga idag förväntas anta en mer aktiv roll i valet av sin livskurs, vara mer reflexiva och ha mer agency (O'connor, 2014).

Illieva-Trichkova och Boyadjieva (2020) har gjort en studie med unga vuxna från Bulgarien, Tyskland, Tjeckien, Grekland, Norge, Polen och Storbritannien som är födda mellan 1990–1995. De lyfter att utbildningsnivån hos unga är en viktig faktor för att inte hamna i utanförskap (2020). Detta är något som även de Lange m.fl. (2014) uppmärksammar i sin studie och menar att unga som har en högre utbildningsnivå löper mindre risk att hamna i arbetslöshet och råka ut för otrygga och osäkra anställningsformer (2014). Ungdomsarbetslösheten är ett utbrett fenomen i Europa, trots initiativ som ungdomsgarantin, ungdomsarbetslösheten är mer än dubbelt så hög som den allmänna arbetslösheten. Finanskrisen 2008 hade en stor påverkan på ungdomsarbetslösheten men även en ökad ojämlikhet i Europa avseende kompetens och levnadsförhållanden har bidragit till att ungdomsarbetslösheten stigit. Detta resulterar i att särskilt unga med en lägre utbildningsnivå hamnar i riskgruppen för arbetslöshet och utanförskap (Illieva-Trichkova & Boyadjieva, 2020). Vid en lågkonjunktur så överförs en osäkerhet från arbetsgivare till anställda som har en lägre utbildningsnivå (de Lange m.fl., 2014). Lågkonjunkturen i Europa påverkar dessutom de unga i deras beslut kring studier och vidareutbildning, som ett svar på det dåliga utbudet av lediga jobb på arbetsmarknaden, då fler europeiska ungdomar verkar mer benägna att utbilda sig (Ayllón & Nollenberger, 2016).

En studie gjord i Massachusetts med 55 unga vuxna med psykisk ohälsa i åldern 25–30 år lyfter fram olika faktorer som hindrar eller möjliggör för unga vuxna att fortsätta utbilda sig, börja praktisera eller arbeta (Sabella, 2021). Bland de faktorer som uppgavs vara ett hinder inbegrips stressrelaterad ångest och panik i relation till uppgiftsansvar, det vill säga ansvar i förhållande till olika arbetsuppgifter eller studier. Detta grundade sig i upplevelser och känslor av att inte kunna bemästra uppgiften och en tro om att inte klara av att utföra uppgiften på en arbetsplats eller i skolan. Även ångest över att behöva vistas bland alla människor i skolan och att gå in i ett klassrum uppgavs utgöra ett hinder för studier. Många av de unga uppgav också att de hade svårigheter med att upprätthålla en mental distans till sin arbetsplats, dess miljö och karaktär. En hög stressnivå på arbetsplatsen och i skolan bidrog dessutom till att de unga valde att lämna skolan och/eller arbetet trots en medvetenhet om att det kunde påverka den unges framtidsutsikter negativt eller generera i studieskulder. Utöver situationsrelaterad ångest, panik eller stress så utgjorde andra psykiska tillstånd eller symtom hinder för de unga

att fortsätta med skola, praktik eller arbete då de ibland var sjuka i långa perioder eller hade upprepade sjukhusvistelser inom psykiatri. De upplevde det som svårt att återintegreras i skolan eller på jobbet efter dessa perioder. Andra hinder beskrevs utifrån konflikter med lärare, kollegor eller handledare, mobbning och orättvis behandling samt ojämlikhet i ekonomisk kompensation för utfört arbete (Sabella, 2021).

Faktorer som verkade underlättande för de unga vuxna att återuppta eller fortsätta studier, praktik eller arbete var lättsamma och lugna miljöer och klimat med en tillåtande självständighet och flexibel närvaropolicy där möjligheten fanns till att kunna justera arbetstiderna. För någon var det bra med ett arbete där hen kunde hålla sig sysselsatt men ändå ta pauser när behovet fanns utifrån till exempel ångest. Något som de unga förespråkade var distanskurser, yrkesutbildningar och program som innebar certifiering, de är kortare och mer flexibelt upplagda än traditionella utbildningar. Vidare uppgavs förstående chefer, stöttande handledare och lärare samt öppna relationer där de kunde prata om sin psykiska ohälsa utgöra underlättande faktorer för de unga att återgå till eller fortsätta med arbete, studier eller praktik (Sabella, 2021).

Konsekvenser och påverkan för UVAS utifrån Covid-19

Covid-19 pandemin har i allra högsta grad påverkat ungdomar och unga vuxna världen över och i Europa. Den har inte bara haft stor negativ inverkan på länders ekonomi utan har orsakat en ökad utsatthet för de många unga och unga vuxna som lever i ett utanförskap och som inte har något socialt skyddsnät, varken personligt eller genom samhället (Palmer & Small, 2021; Tamesberger & Bacher, 2020). Dessa unga har varken varit förberedda eller haft förmågan till att kunna återhämta sig snabbt från pandemin och för många har den inneburit svårigheter ur hälsosynpunkt och för ekonomin (Palmer & Small, 2021; Tamesberger & Bacher, 2020). För många av de som blivit smittade av coronaviruset kan återhämtningsprocessen ha varit lång för att bli helt återställd. Samtidigt har den nedstängning av samhället i form av restriktioner och karantän som skett i många länder påverkat de ungas psykiska hälsa, praktik, studier och återgång till arbetsmarknaden negativt. Följder av den sociala isolering som detta har inneburit är bland annat ångest och depression (Palmer & Small, 2021). En annan följd är ungdomsarbetslösheten som förutspått öka från 2,8 miljoner till 4,8 miljoner i EU under år 2020, det motsvarar 26% av EU:s ungdomar och unga vuxna. Konsekvensen av detta blir då att andelen UVAS ökar från 4,7 miljoner till 6,7 miljoner och hamnar på 14% och detta innebär att en av sju unga i EU kommer att bli UVAS. För Italien, Spanien och Grekland förutspås ungdomsarbetslösheten hamna på över 40% (Tamesberger & Bacher, 2020). För unga innebär arbetslöshet en större negativ påverkan då man i de unga åren genomgår både en utveckling av ens identitet och socialisationsprocesser, samtidigt som arbetslösheten påverkar ens löneutveckling på en permanent nivå. Unga som har problem med hälsan löper större risk att bli arbetslösa, vilket föder en negativ spiral då lång tid i arbetslöshet kan påverka hälsan ytterligare i en negativ riktning. Samtidigt finns risken för att de unga hamnar i ett utanförskap och inte längre är delaktiga i det demokratiska och sociala deltagandet i samhället

(Eurofound, 2012; Tamesberger & Bacher, 2020). I förorter som har hög ungdomsarbetslöshet finns det även risk för att det bildas konfliktfyllda och kriminella subgrupper av unga. Därför måste länder nu satsa på olika former av stödprogram och åtgärder för att skydda och hjälpa de mest utsatta med låg inkomst, låg utbildning, praktik och liten arbetslivserfarenhet. Risken för att bli UVAS är högre för immigranter, kvinnor som har ett omsorgsansvar för till exempel barn samt unga från minoritetsgrupper (Palmer & Small, 2021; Tamesberg & Bacher, 2020).

Skyddsfaktorer för UVAS utifrån tidigare forskning

Stavropoulos m.fl. (2019) lyfter i sin forskningsstudie hur online-världen och spelen där kan verka kompensatoriskt för unga vuxna individer med ett obefintligt socialt nätverk och sociala relationer i den fysiska världen. Detta kan betyda att UVAS genom gaming och att vara online bygger upp ett socialt nätverk och sociala relationer med andra individer och därigenom blir gaming en skyddsfaktor för ett utanförskap. Det sociala nätverket och sociala relationer har visat sig ha betydelse även för svenska unga vuxna att komma ut i arbetslivet. Andersson (2021) har genomfört en longitudinell studie med svenskar som är 19–22 år där han analyserat övergången mellan skola och jobb. I studien framkom det att arbetslösa och jobbsökande unga vuxna med ett högt socialt kapital och nätverk snabbare kom ut på arbetsmarknaden än de arbetslösa och jobbsökande individer som hade ett lågt socialt kapital och nätverk. Även socioekonomiska förhållanden och bakgrund visade sig ha betydelse för de unga vuxna. De unga som växer upp i en familj och i ett samhälle med flera framgångsrika förebilder kan få ett högre socialt kapital och en högre själv effektivitet än individer som saknar detta under uppväxten, och är omgivna av individer som är arbetslösa eller underpresterar på arbetsmarknaden (Andersson, 2021).

Teoretisk inramning och begrepp

Nedan presenteras de teorier och begrepp som jag har använt mig av i studien bland annat vid utformning av intervjuguiden och i studiens analys. De teorier och begrepp som har använts är systemteori, agency och empowerment.

Systemteori har använts i studien för att analysera hur fenomenet ter sig på systemnivå och hur de olika systemnivåerna påverkar och står i relation till varandra, detta har bland annat varit av värde för att kunna identifiera eventuella riskgrupper och riskfaktorer men även skyddsfaktorer. Systemteorin har även använts för att finna vägar hur man kan arbeta förebyggande för att ungdomar och unga vuxna ska bli UVAS och inte hamna i ett utanförskap.

I föreliggande studie har fyra olika komponenter av personlig agency använts som beskrivs här nedan: self-esteem, self-efficacy, purpose in life och locus of internal/external control.

Agency har använts för att identifiera de ungas upplevda handlingsutrymme, självförtroende, självförmåga, självbild och förmåga att kunna påverka sin situation.

Empowerment har använts i studien för att undersöka och analysera de ungas upplevda delaktighet i samhället och huruvida de upplever att de har kontrollen över sitt eget liv och framtid och makten att påverka detta.

Systemteori

Systemteori (Payne, 2008) handlar om att människor ingår i flera olika system, man kan vara systemmedlem i såväl familj som skola, på en arbetsplats och i samhället. Fokus i teorin ligger på hur systemmedlemmarna påverkar varandra och vilka möjligheter som finns i systemet, alltså hur medlemmarna står i relation till varandra och i olika kontexter. Medlemmarna i systemen påverkas av den energi som kan komma utifrån och inifrån med inflöden och utflöden, vilka Payne (2008) benämner som *inflöde/input*, *genomflöde/throughput*, *utflöde/output* och *återkopplingsringor/feedback*. *Inflöde* inbegriper den energi som flödar in i ett system, *genomflöde* handlar om hur den inkommande energin används i ett system, *utflöde* handlar istället om effekterna på omgivningen utifrån den energi som flödar ut över ett systems gränser. *Återkopplingsringor* säger något om resultatet från utflödet från ett system. Enligt Payne (2008) så definieras ett systems tillstånd av fem aspekter där det första handlar om systemets *stabila tillstånd* som innebär att ett system bestående av t.ex. en grupp kan inbegripa förändringar men ändå behålla den ursprungliga identiteten intakt. Systemets *homeostas/jämvikt* handlar om hur systemet kan behålla sin ursprungliga natur trots inflöden som orsakar förändringar i systemet. *Differentiering* handlar om den komplexitet som upplevs i samband med att antalet komponenter i systemet ökar, systemet är dessutom mer än helheten utifrån dess delar, *icke-summativt*, och *reciprocitet* handlar om att hela systemet och dess delar kommer att påverkas och förändras om en av delarna blir förändrade. Payne (2008) menar vidare att systemets delar samverkar på olika sätt och till följd av reciprocitet så kan systemen uppnå samma resultat fast på olika sätt, *ekvifinalitet*, eller så uppnås olika resultat trots att omständigheterna i princip varit de samma, *multifinalitet*. Vidare menar han att system kan upprätthålla sig själva genom *synergi* som innebär att de skapar sin egen energi. Enligt Pincus & Minahan (refererad till i Payne, 2008:215) finns det tre olika hjälpsystem inom systemteori: Familj, vänner och kollegor utgör *informella* eller *naturliga system*, kommunala myndigheter och fackföreningar utgör *formella system* och skolor, vårdcentraler eller arbetsplatser utgör *sociala* eller *samhälleliga system* (Payne, 2008).

Agency/Personal Agency

Agency är ett viktigt begrepp för studien då ett av målen för Vi-projektet är att unga ska äga sin egen framtid, vilket kan förstås utifrån agency. Agency handlar om barn och ungas

handlingsutrymme att agera självständigt utifrån sina egna val och om att barn och unga ska ses som självständiga sociala aktörer som kan uttrycka sina egna åsikter och själva fatta beslut om sådant som rör dem själva och deras liv (James & James, 2012).

När barnet eller den unga kan förutsäga resultatet som en viss typ av handling kommer att få eller när individen uppträder på ett visst sätt med förväntan om att uppnå ett särskilt resultat så talar vi om personlig agency (Bandura, 2001; Zimmerman & Cleary, 2006). Bandura (2001) menar att vid upplevd agency så handlar det inte enbart om att få det resultat som man vill, utan det handlar även om en känsla av att man själv spelar en viktig roll i sin utveckling, anpassning och självförnyelse. Personlig agency kan förstås utifrån fyra delar: självförtroende- *self-esteem*, själv effektivitet/självförmåga- *self-efficacy*, syfte i livet- *purpose in life* och intern kontroll- *locus of internal control*. *Self-esteem* handlar om individens egen bild eller beskrivning av sig själv och tron på sig själv som värdig och kompetent, *purpose in life* inbegriper de livsmål individen har och de ansträngningar hen gör för att uppnå dem. *Self-efficacy* handlar om individens tro på sin egen kapacitet att uppnå de uppsatta målen. *Internal locus of control* inbegriper individens övertygelse om att hen har kontroll över de resultat som hen uppnår genom sina handlingar, i motsats till *external locus of control* som innebär att hen tror att saker sker på grund av yttre faktorer som tur eller slumpen, det vill säga omgivande faktorer (April m.fl., 2012; Bandura, 1991; Floyd m.fl., 2013; Lecompte m.fl., 2014) Det är erfarenheter från tidigare upplevda situationer som ligger till grund för hur ett barn eller en ungdom väljer att handla i en ny situation, barnet eller den unga har alltså en uppfattning om vilka effekter en viss typ av handling kommer att få och handlar därefter (Kuczynski & DeMol, 2015). Ungdomar som beskriver sig ha en hög nivå av agency har ofta upplevelser i form av att de har färre problem i skolan och mer trygga och stabila familjeförhållanden. Agency har också kopplingar till skolprestationer, som även påverkas av föräldraskapet. Unga som tror på att de har en förmåga att lyckas i skolan och har en god kognitiv förmåga presterar ofta bättre i skolan och får bra betyg. Om den unga har en tro på sin egen förmåga och upplever ett positivt föräldraskap så är sannolikheten för att lyckas i skolan stor. Men mest avgörande tycks vara om den unga har en god kognitiv förmåga och tror på sin egen förmåga, trots ett dåligt föräldraskap kan den unga med dessa egenskaper lyckas bra i skolan (Juang & Silbereisen, 2002; Vallacher & Wegner, 1989).

Empowerment/Egenmakt

Empowerment (Fraser m.fl., 2004) är ytterligare ett begrepp som kan kopplas till att de unga ska äga sin egen framtid och utifrån empowerment har jag undersökt huruvida de unga vuxna känner att de har makten över sina egna liv och upplever delaktighet i samhället (Fraser m.fl., 2004). Empowerment, översatt till svenska kallat egenmakt, handlar om att individen själv har möjlighet och kapacitet att förändra sin situation och upplever att hen har en chans att lyckas med detta. Ungdomars och unga vuxnas behov och önskningar handlar ofta om att få känna trygghet, införskaffa sig nya erfarenheter, känna sig lyssnade på och hörda, samt att de blir tagna på allvar. När dessa behov och önskningar tillgodoses så främjar det den ungas

utveckling och välmående samt främjar empowerment (Moula, 2009). När man arbetar empowermentorienterat med unga så är det viktigt att arbeta för att främja dessa behov och önsknings och att hela tiden bekräfta den unga. Det är viktigt för unga att bli bekräftade av jämnåriga, men även av betydelsefulla vuxna i sin närhet. För att kunna öka sitt självförtroende och självkänsla och därmed graden av empowerment så behöver den unga själv få utföra handlingar, testa sig fram och testa nya saker och aktiviteter. Den ungas styrkor lyfts fram så att hen får en känsla av att lyckas. För att känna empowerment är det även av betydelse att individen upplever att hen har kontroll över sig själv, den situation hen befinner sig i och omgivningen i den dåvarande situationen (Moula, 2009). Empowerment, handlar således om att individer tar makt och kontroll över omständigheter, mål och situationer i sitt liv.

Empowerment beskrivs vidare av Wallerstein (1992) som en social handlingsprocess som främjar deltagandet för individer, organisationer och samhället mot målsättningen att öka individens och samhällets kontroll, politiska effektivitet och uppnå en bättre kvalitet på samhällslivet och en social rättvisa. Whitmore (refererad till i Lord & Hutchkinson, 1993) menar att empowerment bygger på fyra underliggande antaganden, där det första av dessa innefattar att individen förväntas ha en bättre förståelse för de egna behoven än vad andra har, och antas därför ha makten att uttrycka dem och agera utifrån dem. Det andra antagandet är att alla har styrkor som går att vidareutveckla och det tredje att empowerment är en livslång process. Det sista antagandet bygger på att en individs erfarenheter och kunskap är giltiga och användbara i att hitta effektiva copingstrategier för olika situationer och i livet (Lord & Hutchkinson, 1993), 1988). Whitmore (refererad till i Lord & Hutchkinson, 1993) definierar empowerment som processer där människor uppnår en upplevelse av ökad kontroll över olika aspekter i deras liv och ett värdigt deltagande i samhället. Det finns således många olika aspekter och synvinklar på empowerment, men gemensamt för alla kan konstateras vara att empowerment innebär en upplevelse hos individen av ökad kontroll och ökat inflytande i vardagen och i samhället samt ett ökat samhällsdeltagande (Fraser, m.fl., 2004; Lord & Hutchkinson, 1993; Moula, 2009; Wallerstein, 1992; Åhl, m.fl., 2020).

Metod

För att nå en djupare insikt i och förståelse för de ungas egna upplevelser och erfarenheter av orsaker och riskfaktorer för att bli UVAS, deras tankar kring Discord och de vuxnas närvaro på Discord, samt tankar och uppfattningar om sig själva och sin framtid, så har den kvalitativa metoden varit lämplig för studien, då Bryman (2011) menar att den kvalitativa metoden bland annat bygger på en *kunskapsteoretisk ståndpunkt*. Den kunskapsteoretiska ståndpunkten innebär att tyngden för forskningen vilar på en förståelse av den sociala verkligheten utifrån hur individerna i den studerade miljön upplever och tolkar verkligheten. Vidare bygger den kvalitativa forskningen på en *induktiv syn* på relationen mellan praktik och teori där teorin skapas i förhållande till de praktiska resultaten av forskningen. Kvalitativ forskning utgår

dessutom från en *ontologisk ståndpunkt*, konstruktionism, som innebär att samspelet mellan individer resulterar i sociala egenskaper (Bryman, 2011). Den kvalitativa forskningsmetoden fokuserar på ett resultat med djup och förståelse, vilket passar bra för den här studien då jag i rollen som forskare ämnar få en djupare förståelse för gruppen UVAS utifrån studiens syfte och frågeställningar. Kvalitativ forskningsstrategi används när man vill kunna beskriva och förklara ett fenomen och man fokuserar på ord istället för siffror. Den kvalitativa forskningsstrategin karaktäriseras av ett tolkande perspektiv, vilket lämpar sig bra för studien då jag ämnar förstå och förklara de ungas egna upplevelser och erfarenheter, vilket hade varit svårare att göra med kvantitativ metod då den är mer inriktad på att mäta olika kvantifierbara data. Med kvalitativ forskningsstrategi kan vi få mer kunskap och förståelse för hur ungdomarna och de unga vuxna fungerar och hur deras livsvärld ser ut (Bryman, 2011).

Urval och presentation av intervjupersoner

Urvalet för studien består av de 32 deltagare, i åldern 17 till 24 år, som valt att delta i e-sportturneringen och Vi-projektets Discord-server. Urvalet kan sägas vara ett målinriktat urval (Bryman, 2011) då det inbegriper individer som är deltagare i Vi-projektet och som är med på Discord-servern. Studien har genomförts inom ramen för ett redan befintligt projekt och avsåg att följa de deltagare som är kopplade till projektet. Av de 32 individer som tillfrågades valde 10 av dem att delta, varav en person senare valde att avstå deltagande p.g.a. tidsbrist.

Intervjuperson 1: Man, 23 år och ensamboende men har en familj bestående av två föräldrar och ett syskon. Tycker om djur, att spela dator, fotboll och att lyssna på musik. Hoppade av gymnasiet och varken arbetar eller studerar idag.

Intervjuperson 2: Kvinna, 21 år och ensamboende men har en familj bestående av två syskon, föräldrar och katter. Har intressen som att spela tv- och datorspel, volleyboll, skridskoåkning, kampsport och språk. Arbetar idag 30% inom Vi-projektet samt läser in grundskoleämnen för att kunna söka till ett gymnasialt program.

Intervjuperson 3: Man, 19 år och som bor tillsammans med sin mamma och tre syskon, har ytterligare ett syskon som bor i egen lägenhet. Tog studenten förra året som barnskötare och arbetar idag som timanställd på olika förskolor, ska läsa in betyg i några gymnasieämnen till hösten. Intressen som spel, elektronik, film och musik.

Intervjuperson 4: Man, 20 år och som bor med sina föräldrar och två syskon och varken arbetar eller studerar idag men har sökt in till studier på vuxenutbildningen i höst. Intressen som bakning och spelutveckling.

Intervjuperson 5: Man, 19 år och som bor tillsammans med sina föräldrar och fyra syskon. Varken arbetar eller studerar idag och har inte slutfört gymnasiet. Intresserad av det mesta

med datorer som programmering, bygga datorer, 3D modellering, animation m.m. samt av naturvetenskapliga ämnen som kemi, biologi och fysik.

Intervjuperson 6: Kvinna, 25 år och som blev uppsagd i och med Covid-19, arbetar eller studerar inte idag men skriver och driver en Youtube-kanal samt har intresse för produktion.

Intervjuperson 7: Kvinna, 17 år och som bor tillsammans med sin mamma och ett syskon, har flera djur och varken arbetar eller studerar idag, har inte läst på gymnasiet. Har ett stort intresse av djur samt datorspel och att teckna och rita.

Intervjuperson 8: Man, 20 år och som bor tillsammans med föräldrar och två syskon och har flera djur. Läser idag ett extra år på gymnasiet för att bli klar med kurser i svenska och engelska. Intressen som gaming och umgås med vänner.

Intervjuperson 9: Man, 20 år och som bor med sina föräldrar och har ett syskon, kom till Sverige som 2-åring. Är timanställd på ett LSS-boende, sjunger och spelar in musik, spelar dator och går på gym.

Tillvägagångssätt

Med tanke på hur utgångsläget sett ut för att kunna genomföra undersökningar i och med Covid-19 så har studien genomförts online på den Discord-server som Vi-projektet har skapat. Under studiens gång har de kanaler och rum som finns på servern använts för observationer av vad som delats och skett där. För att eftersöka intervjupersoner till studien användes kanalen "general", ett forum för mer generella och allmänna frågor och samtal, där jag publicerade ett inlägg med information om mig och min studie samt en mer digitalt anpassad variant av informationsbrev, som återfinns som bilaga 1 till uppsatsen. I inlägget framgick information om studiens syfte samt etiska aspekter såsom samtycke, konfidentialitet, delaktighet och nyttjande. Några av deltagarna förmedlade sitt intresse av att delta i studien via den projektsamordnare som är ansvarig för Vi-projektet på Discord-servern. Andra deltagare visade inte något intresse förrän ett andra inlägg postades i "general-kanalen". Intervjuerna bokades därefter via direktmeddelande-funktionen på Discord-servern med varje enskild intervjuperson.

Totalt har 9 intervjuer genomförts, två intervjuer genomfördes muntligen via en röstkanal som en UVAS-rådgivare skapade åt mig på Discord samt 1 intervju genom Zoom. Intervjun på Zoom spelades in med hjälp av Zooms inspelningsfunktion och de två via Discord spelades in med hjälp av en inspelningsfunktion på min mobiltelefon. De resterande sex intervjuerna genomfördes via chattfunktionen på Discord där frågorna ställdes en efter en eller skickades tema för tema från intervjuguiden, följdfrågor ställdes när det var av relevans och intresse att göra detta för att få veta mer i någon fråga. Alla svar från intervjupersonerna erhöles via chatten.

Utformning av intervjuguiden

Intervjuguiden utformades utifrån studiens syfte och de frågeställningar som ämnades undersöka och besvara i relation till det teoretiska ramverket för studien. Då studien bygger på semistrukturerade intervjuer utformades intervjuguidens uppbyggnad efter olika teman som skulle beröras. I en intervjuguide för semistrukturerade intervjuer så behöver inte frågorna ställas i samma ordning som de står i intervjuguiden, utan det viktiga är att varje tema berörs under intervjun, intervjuprocessen är alltså flexibel (Bryman, 2011). Som forskare har man även vid denna typ av intervjuer möjlighet att ställa frågor som inte ingår i intervjuguiden, t.ex. uppföljningsfrågor om intervjupersonen berättar om något som är intressant för studien. Intervjuerna inleddes med en öppen fråga där intervjupersonerna ombads att berätta lite om sig själva som t.ex. ålder, familjeförhållanden och intressen. Sedan följde frågor utifrån de olika teman som skapats i intervjuguiden, ibland behövde inte alla frågor ställas och ibland besvarades en del frågor i en och samma fråga (Bryman, 2011). Under alla intervjuer ställdes även uppföljningsfrågor till intervjupersonerna, dels för att försäkra mig om att min uppfattning av det som berättades var korrekt och för att bekräfta intervjupersonen, dels för att det var av intresse för studien och gav ett djup till svaret på det som efterfrågats. Vid utformningen av intervjuguiden så gjordes även ett medvetet val att avsluta med ett tema som var lite lättare och mer upplyftande för att efterlämna en positiv upplevelse och känsla hos intervjupersonerna. Vid utformningen av frågorna övervägdes ordvalen noggrant för att frågorna skulle vara så tydliga och begripliga som möjligt, men även för att de inte skulle vara ledande eller orsaka eventuellt obehag hos intervjupersonerna. Den första intervjun fick agera pilotintervju för att uppmärksamma om intervjuguiden var utformad på ett bra sätt samt för att kunna göra justeringar så att intervjuerna skulle flyta på bättre.

Semistrukturerade intervjuer

Kvalitativa intervjuer är flexibla och följsamma utifrån intervjupersonens svar och frågorna i intervjuguiden kan anpassas utifrån den unika situationen (Bryman, 2011). Vid semistrukturerade intervjuer har forskaren en intervjuguide som är utformad utifrån olika teman som ska beröras under intervjun, och frågorna behöver inte komma i samma ordningsföljd som de är ordnade efter i intervjuguiden (Bryman, 2011).

Intervjuerna genomfördes både muntligen och via text då det till en början uppstod tekniska problem, dels då det inte fungerade att genomföra muntliga intervjuer och spela in dessa, dels då jag inte kunde få tillgång till röstkanalerna på Discord utan blev utkastad, men dessa tekniska problem löstes efter hand. De skriftliga intervjuerna klipptes ut ur chatt-kanalen och klistrades in i ett Word-dokument där de sedan ordnades utifrån intervjuguiden och dess teman. De muntliga intervjuerna transkriberades och delades sedan likt text-intervjuerna in i intervjuguidens olika teman och frågeställningar.

Tabell 2. Form för genomförande av de 9 intervjuerna

Intervju via Discord-röstkanal	Intervju i textform	Intervju via Zoom
2	6	1

Deltagande observationer

Genom deltagande observationer får forskaren ett inifrån-perspektiv då hen studerar och vistas i en miljö och bland de individer som finns i miljön. På så sätt kan forskaren förstå det studerade på samma vis som de individer som befinner sig i miljön vanligtvis (Svenningsson m.fl., 2007).

Under studien har deltagande observationer använts i och med att jag haft tillgång till Discord-servern och därmed kunnat se och lyssna på det som skett på servern och på så vis kunnat bekanta mig med den och med den miljö som råder på Discord. Observationerna har alltså använts mer generellt i studien för att lära känna kontexten och för att beskriva Discord-servern i början av föreliggande studie.

Att intervju deltagare i en digital kontext

Det finns en del fördelar och nackdelar med att bedriva forskning i en digital kontext och det är viktigt att ha dessa i åtanke när man väljer att genomföra personliga intervjuer online. En internetbaserad forskningsmetod är ofta mer ekonomisk avseende tid och pengar och det går att nå en större mängd personer på ett enkelt sätt, även om intervjuerna oftast tar längre tid än fysiska intervjuer. Avståndet mellan forskare och intervjuperson har ingen betydelse då det enda som behövs är en dator med internetuppkoppling. Några nackdelar med att bedriva forskning i en digital kontext beskriver Bryman (2011) som att en inbjudan kan hamna i skräpposten, att en del personer inte har tillgång till dator och internetuppkoppling och därmed inte är tillgängliga för studien, att man inte får den personliga kontakten intervjuperson och forskare emellan som vid en fysisk intervju och därför går det inte att notera icke-visuella budskap. Bryman (2011) menar också att intervjuer i en digital kontext kan innebära en oro för intervjupersonerna gällande anonymitet och konfidentialitet, då hackare och vårdslös förvaring av intervjumaterialet kan vara bekymmersamt. Av ovan nämnda nackdelar har inte alla varit aktuella för föreliggande studie då de individer som varit intressanta för studien har varit delaktiga på den Discord-server som forskningen bedrivits på, därmed har inte individer av intresse varit otillgängliga för studien, på Discord finns det inte heller någon möjlighet för en inbjudan att hamna i skräppost. För en av deltagarna var åtkomsten till dator och internetuppkoppling begränsad, därför styrdes intervjutillfället av när hen hade möjlighet att vara uppkopplad. Resterande nackdelar har beaktats genom att intervjupersonerna själva fått bestämma hur och var de velat genomföra intervjuerna utifrån

var de känt sig mest bekväma. Allt intervjumaterial har förvarats på ett USB-minne som enbart jag har åtkomst till.

Vid genomförandet av studien har en *kommunikationsbaserad forskningsmetod* använts, vilket innebär att Discord använts som plattform när datainsamlingen via text har skett. Vidare har *synkron metod för datainsamling* använts då jag skickat intervjufrågorna när jag varit online på Discord och intervjupersonen har varit online samtidigt och svarat direkt (Bryman, 2011).

En intervju online ökar risken för att intervjupersonen vill avsluta intervjun i förtid då den tar mycket tid i anspråk, men samtidigt så går det att skapa en annan typ av relation som bygger på ömsesidig tillit, än vid fysiska intervjuer. Med en ömsesidig relation av tillit underlättar det för forskaren att få intervjupersonen engagerad en längre tid och att kunna få återkomma till intervjupersonen om forskaren skulle ha fler frågor efter intervjun, till skillnad från vid en fysisk intervju. Under en online intervju är det dessutom viktigt att bekräfta intervjupersonen och det hen delar med sig av, att det har betydelse för studien och är till hjälp (Bryman, 2011). Med detta i åtanke så arbetade jag aktivt under intervjuerna med att bekräfta och följa upp intervjupersonernas svar och berättelser, dels av ovan nämnda anledningar men även då det vid en skriftlig digital intervju inte går att höra tonläge eller läsa av kroppsspråk, ansiktsuttryck eller gester, vilket gör det extra viktigt att försäkra sig om att intervjupersonen inte far illa på något vis under intervjun, att hen känner sig trygg och att det som förmedlas uppfattas på ett korrekt vis.

Litteratursökning

Den litteratur som har använts i studien har sökts fram med hjälp av olika elektroniska databaser och sökmotorer som Google, Google Scholar, Högskolan västs bibliotek och databaser samt Halmstad stadsbiblioteks databas. En del av de engelska nyckelord som har använts i eftersökningarna i olika kombinationer med varandra och AND, OR, har varit: *NEETS, youth, young adults, adolescents, empowerment, agency, self-efficacy, self-esteem, locus of control, unemployment, out of school, not in school* och *power*. Vid sökningar efter resultat på svenska har en del av nyckelorden varit: *Empowerment-egenmakt, agency-aktörskap, UVAS, hemmasittare, Vi-projektet, ungdomar och unga vuxna utan arbete eller studier, systemteori*. En del av litteraturen som har använts är sådan som har använts för studierna på magisterprogrammet för barn- och ungdomsvetenskap på Högskolan Väst, samt metodlitteratur som jag kommit i kontakt med i tidigare studier. Resterande litteratur har jag sökt fram med hjälp av biblioteksdataserna och lånat fysiskt på Halmstads stadsbibliotek, eller sökt fram genom referenslitteratur i läroböcker och vetenskapliga artiklar.

Tematisk analys enligt Braun & Clarke och genomförande av analysen

För analys av studiens empiriska material har Braun och Clarkes (2006) tematiska analys använts. Med tematisk analys har mönster i empirin kunnat urskiljas, analyseras och presenteras på ett strukturerat och detaljrikt vis, samtidigt som det har kunnat knytas till de olika aspekterna av studien och dess frågeställningar. Enligt Braun och Clarke (2006) består den tematiska analysen av sex faser, vilka har varit grunden för analysen av den här studien. Under fas ett lästes empirin ett flertal gånger för att bli insatt i denna och för att i fas två kunna välja ut kodord som var av intresse för studien och dess forskningsfrågor. Under analysens tredje fas så sorterades och jämfördes de valda kodorden för att bilda teman, den fjärde fasen innebar att de valda temana undersöktes och fastställdes utifrån relevans och överensstämmelse med den insamlade empirin, valda teorier samt studiens syfte och frågeställningar. Den femte fasen innebar att de olika teman som valts ut namngavs med lämpliga namn för studien och empirin. I analysens sista fas så var de olika temana väl bearbetade och presenteras utifrån detta på ett sätt som lyfter fram empirins komplexitet och bidrar på så sätt till att övertyga läsaren om relevansen och värdet av den genomförda studien (Braun & Clarke, 2006). Analysfaserna har alltså följts i turordning och resulterade i flera teman med underteman. Vid behov har jag kunnat växla mellan de olika faserna och gå tillbaka till transkriberingarna under analysarbetet och skrivandeprocessen när nya tankar och synsätt uppkommit, detta har bidragit till att utveckla processen med att skapa olika teman genom att jag har kunnat finna nya teman samt kombinera flera olika teman som varit snarlika under ett nytt tema. Enligt Braun och Clarke (2006) bör ett tema bedömas utifrån dess kvalitet och relevans för studiens syfte och frågeställningar, och inte utifrån kvantitet, detta har bidragit till att en del av de teman som skapats innehåller fler eller färre citat och text än de andra.

Det insamlade materialet för studien uppgick till totalt 104 transkriberade A4-sidor. Tidsåtgången för de muntliga intervjuerna var mellan 25–50 minuter, medan tidsåtgången för de skriftliga intervjuerna varierade mellan 70–180 minuter. Den totala tidsåtgången för själva intervjuandet blev 980 minuter, vilket motsvarar cirka 16 timmar.

Etiska överväganden

När man bedriver forskning är det viktigt att ta hänsyn till de forskningsetiska aspekter som gäller, under uppsatsarbetets gång har dessa ständigt varit i fokus och genomsyrat hela arbetsgången. *Forskningskravet* innebär att forskningen ska fokusera på relevanta frågor och hålla en hög kvalitet, samtidigt som den ska bidra till att redan existerande kunskaper inom området fördjupas och utvecklas (Vetenskapsrådet, 2002, 2017). Då det i tidigare forskning om UVAS finns kunskapsluckor beträffande svenska studier på området samt studier ur ett UVAS-perspektiv så syftar föreliggande uppsats till att kunna bidra till att fylla en del av dessa.

De etiska problemställningar som fanns i relation till studien var flera. Först och främst krävdes deltagarnas samtycke till studien, det vill säga att de behövde lämna samtycke till att delta i studien (*samtyckeskravet*). Dessutom så övervägdes noga vilka frågor som skulle ställas och om de kunde innebära någon fara för, eller skapa obehag eller lidande hos deltagarna. Det var även viktigt att tänka på att informationen gavs på ett sätt som ungdomarna och de unga vuxna förstod så att de hade tillräckligt med information för att kunna ta ställning till om de ville delta i studien eller inte (*informationskravet*). Inför studien skrevs ett informationsbrev som postades på Discord-servern så att alla deltagare kunde läsa det, detta gick jag även igenom inför varje enskild intervju för att säkerställa att deltagaren hade fått informationen till sig. Det var även viktigt att säkerställa att ungdomarna förstod vad studien handlade om, att det var frivilligt att delta samt att de fick avbryta när helst de ville utan några negativa konsekvenser. Särskild beaktning togs till att en del av de unga kunde ha en psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsvariation och lida av psykisk ohälsa, därför var det viktigt att göra noggranna övervägningar så att inte någon utsattes för risker att få ett försämrat mående (*individskyddskravet*). Det var därför viktigt att vara lyhörd för uttryck för detta under studiens gång och under genomförandet av intervjuerna (Bryman, 2011; Vetenskapsrådet, 2002, 2017). Att vara lyhörd för den typen av uttryck är något jag är van vid utifrån mitt dagliga arbete och profession som boendestödare på Socialförvaltningens vuxenavdelning. Där möter jag dagligen individer med psykisk ohälsa, psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsvariation, beroendeproblematik och andra svårigheter. Med denna förkunskap har jag en hel del erfarenhet av att möta unga vuxna som varken arbetar eller studerar med olika svårigheter och de etiska aspekterna och förhållningssättet är därför något jag har med mig in i studien sedan tidigare. Denna erfarenhet har bidragit till att jag har kunnat skapa tillitsfulla relationer under intervjuerna samt i att kunna anpassa bemötande och förhållningssätt utifrån varje enskild individ.

För att säkerställa och tydliggöra för deltagarna att deras medverkan och den information de lämnade skulle behandlas konfidentiellt, så informerades de om att deras svar skulle avidentifieras i presentationen av empirin. De fick även information om att det insamlade materialet förvarades på ett sådant sätt att obehöriga inte kunde komma åt det (*konfidentialitetskravet*) (Bryman, 2011; Vetenskapsrådet, 2002, 2017).

Vid de muntliga intervjuerna fick intervjupersonerna information om att intervjun spelades in, syftet med inspelningen och att inspelningen kommer att raderas när studien är klar, i samband med detta inhämtades således samtycke från samtliga tre intervjupersoner för att intervjuerna skulle kunna spelas in (Bryman, 2011).

Slutligen så fick deltagarna information om vad de insamlade uppgifterna skulle användas till (*nyttjandekravet*), att de enbart skulle användas utifrån studiens syfte samt inom Vi-projektet, men i så fall avidentifierade. Ansökan till etikprövningsnämnden bedömdes inte vara nödvändig då ingen av de som deltagit i studien är under 17 år och frågorna för studien inte

varit av sådan art att en etikprövning ansetts nödvändig (Bryman, 2011; Vetenskapsrådet, 2002, 2017).

Under studiens gång så har fokus hela tiden varit på den empiri som genererats med hjälp av intervjuerna, empirin i relation till frågeställningarna har således varit styrande för utfallet av denna studie. Teorier och begrepp har prövats och omprövats under studiens gång.

Resultat

Nedan presenteras studiens resultat utifrån den empiri som samlats in genom intervjuerna. Resultatet har analyserats utifrån temaområdena i intervjuguiden, vilka är följande: *UVAS tankar om utanförskap och eventuella riskfaktorer och förebyggande åtgärder för att bli UVAS, Vi-projektet och vuxna online* samt *Hur kan UVAS äga sin egen framtid, empowerment och agency*. Utifrån varje tema har huvudteman med tillhörande underteman skapats. De fyra huvudtemana blev: *Riskfaktorer för att bli UVAS, Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap, Vi-projektet* och *UVAS upplevda självbild och framtidstro*. För att ge en mer överskådlig bild av de huvudteman och tillhörande underteman som presenteras i resultatet så illustreras dessa i tabellen nedan.

Tabell 3. Översikt över de fyra huvudtemana med tillhörande underteman.

Huvudteman	Underteman
Riskfaktorer för att bli UVAS	Psykisk ohälsa, diagnoser och fysisk funktionsvariation som riskfaktorer Avsaknad av stöd i skolan och skoltrötthet Att frångå normer Hemförhållanden som en riskfaktor En osäkerhet inför framtiden och samhällsstrukturen En riskfaktor att sakna tillräcklig information Gaming som riskfaktor Förebyggande arbete
Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap	Gaming och dess sociala nätverk online som skyddsfaktor Vuxnas roll och betydelse Skolan som skyddsfaktor
Vi-projektet	Varför Discord och UVAS uppfattningar? Vuxna i Vi-projektet och på Discord
UVAS upplevda självbild och framtidstro	Delaktighet och frånvaro av delaktighet i samhället UVAS upplevda självförtroende, självkänsla och förmågor Framtidsplaner, drömmar och strategier för att nå dit.

Riskfaktorer för att bli UVAS

Det första huvudtemat tar upp vad UVAS har lyft fram som riskfaktorer för att hamna i ett utanförskap. De underteman som framkom var: *Psykisk ohälsa, diagnoser och fysisk funktionsvariation som riskfaktorer, Avsaknad av stöd i skolan och skoltrötthet, Att frångå normer, Hemförhållanden som en riskfaktor, En osäkerhet inför framtiden och samhällsstrukturen, En riskfaktor att sakna tillräcklig information, Gaming som riskfaktor och Förebyggande arbete.*

Psykisk ohälsa, diagnoser och fysisk funktionsvariation som riskfaktorer

Flera av de unga vuxna som intervjuats lyfter fram sin egen psykiska ohälsa, psykiatriska diagnoser, neuropsykiatriska funktionsvariationer eller fysisk funktionsvariation som direkta orsaker till att de inte har slutfört utbildning eller arbetar idag. Psykisk ohälsa lyfts fram på olika sätt och till exempel menar intervjuperson 2 att depression har varit en faktor som har fått henne att hamna där hon är och att hon inte ser att psykiatrin har varit så hjälpsam för henne hittills. Även intervjuperson 1 beskriver depression som en anledning till att han hoppade av gymnasiet. Han beskriver hur han blev deprimerad och inte kunde fokusera på studierna, tanken var att ha ett sabbatsår men han beskriver det som att rektorn och skolan "fick ut honom". Han upplevde det som att lärarna ville att han skulle ta en paus från skolan, men att rektorn ville bli av med honom eftersom han tog för mycket resurser utan att göra framsteg. Han säger att många lärare ville honom väl och la ned mycket tid på honom, men han orkade inte och ville egentligen inte studera mer.

En annan riskfaktor som beskrivs i intervjuerna är neuropsykiatriska funktionsvariationer som autism, ADHD och ADD. De menar att om inte den unga får rätt stöd eller hjälp utifrån sin nivå så kan de svårigheter som dessa diagnoser eller funktionsvariationer innebär bli en risk. Koncentrationssvårigheter och svårigheter med att fokusera är vanligt förekommande bland de individer som har någon form av neuropsykiatrisk funktionsvariation och en deltagare säger att:

Jag har haft lite svårigheter i livet med min diagnos ADD i tidig ålder vilket gjorde att skola blev en svår grej när det gällde att hålla fokus, men jag har blivit bättre på att arbeta med min ADD så att det inte påverkar mig lika mycket (Intervjuperson 5).

Även inlärnings svårigheter är något som deltagarna lyfter, en av dem menar på att han har inlärnings svårigheter och svårigheter med att fokusera, vidare påtalar han en tro på att det är vanligare att personer med psykiska funktionsvariationer har svårare för att få arbete eller att studera. En annan av intervjupersonerna (3) berättar om sina svårigheter i skolan utifrån dyslexi och dyskalkyli, samtidigt som han led av depression och ångest. Men han beskriver även att det går att lyckas i skolan med dessa svårigheter, men att det krävs en vilja och ett engagemang hos den unga själv att vilja klara av studierna.

Det är inte enbart studier eller arbete som kan påverkas av att man har en psykisk funktionsvariation, en av intervjupersonerna beskriver att hans diagnoser med ångest och depression i tonåren har lett till att han inte vet vem han är. Han beskriver hur han har svårt att se meningen med sitt liv utifrån detta, samtidigt som han berättar om hur flickvännen har en tydlig plan för vad hon vill studera till, arbeta med och så vidare. Avsaknaden av sådana planer är något han beskriver som en jobbig upplevelse och illustreras med citatet nedan.

.. Sen jag var 12 år så blev jag diagnostiserad med ångest och depression, o det har väl lett till att jag inte riktigt vet vem jag är; eller vad jag är till för eller... vad jag vill göra med mitt liv... Om man kollar på min flickvän till exempel så har hon stora planer på att det här vill jag göra o jag ska plugga till det här för jag vill bli det här; medans jag sitter där o bara känner att aja, jag kan väl jobba i förskola för jag trivs med barn men när jag ändå är där; även om jag trivs jättebra med det så känns det inte som att det här är varför jag är satt på jorden (Intervjuperson 3).

Även fysiska funktionsvariationer kan vara en riskfaktor för att bli UVAS. En av intervjupersonerna (8) beskriver hur han har en muskelsjukdom som gör att han är förhindrad att röra och förflytta sig obehindrat, vilket i allra högsta grad påverkar vilket jobb han kan ha eller vilken utbildning han kan läsa.

Avsaknad av stöd i skolan och skoltrötthet

Det andra undertemat gällande riskfaktorer är *Avsaknad av stöd i skolan och skoltrötthet*. Skolan lyfts fram som en betydande riskfaktor av flera av intervjupersonerna. Det handlar om ett upplevt bristande stöd eller om att man i skolan inte lyssnar till de behov som finns.

Intervjuperson 2 beskriver hur hon blev placerad i en specialklass för matematik, men när hon efterfrågade stöd för läxläsning så fick hon inte det. Det innebar att hon inte klarade av läxorna och till slut bad hon dem att sluta ge henne läxor, vilket de även gjorde.

Vuxna måste lära sig att alla är olika och inte kan gå i skolan på samma sätt, utan utveckla skolan mer så alla kan platsa in. Som jag sa att skolan är enformig. Och skolan är så viktig för att kunna få jobb (Intervjuperson 9)

En annan intervjuperson (3) berättar om att det blir extra svårt när man hamnar efter i något ämne. Han hamnade efter redan i lågstadiet och fick inte hjälp förrän i sjätte klass och menar att det är viktigt att lärare och föräldrar i ett tidigt skede är uppmärksamma på om någon verkar ha svårigheter. Till exempel om någon elev har svårt att hänga med på lektionerna och att lärarna då tar det på allvar. Han tar upp flera exempel från gymnasietiden där han har sett andra elever ha svårigheter, men att ingen vuxen på skolan uppmärksammade detta eller erbjöd hjälp till de eleverna. Han menar också att det går att skilja eleverna åt, det finns de

elever som verkligen vill lära sig, förstå och klara av studierna, medan det samtidigt finns de elever som inte är intresserade av skolan, att lära sig eller förstå.

Skolan beskrivs också som tuff av deltagarna, de beskriver hur de upplevt höga krav, speciellt om man har en diagnos som gör skolarbetet svårare. Intervjuperson 2 tror att det har stor betydelse hur tuff lärarna är mot eleverna i skolan samt om elever med t.ex. neuropsykiatrisk funktionsvariation får stöd i studierna och om lärarna lyssnar när eleverna uttrycker att de har behov av stöd och hjälp. Vidare menar intervjuperson 2 att om det blir för tufft så hoppar man av skolan för att man inte orkar.

Skolan är väldigt tuff, svårt att få bra betyg för minsta fel drar ner betyget och detta gör att många tappar orken och sen hoppar av. Hoppar man av skolan så kan man inte få ett jobb, eftersom nästan alla jobb vill att man har en gymnasieutbildning (Intervjuperson 2).

En annan faktor som är kopplat till skolan ligger på eleverna själva, nämligen skoltrötthet. Intervjuperson 2 säger:

Jag hade det svårt i skolan. Blev skoltrött och hoppade av, så kunde aldrig börja gymnasiet och det gjorde att jag tappade motivation för att försöka läsa upp mina betyg och börja gymnasiet året efter. Har nu på senare år förstått att jag är deprimerad och även antagligen har lite andra diagnoser.

Det är flera som lyfter problematiken med att ha psykisk ohälsa eller diagnoser i samband med skolan. De har haft svårt att hänga med, behålla motivationen och studieupplägget har inte fungerat för dem.

Ifall man hade en liknande situation som mig så kan det bli lite för mycket med så många år av skola om man redan har haft svårigheter med skola vilket kan leda till att man tröttnar tills man inte orkar längre. Inom skolan så kan de försöka med att få arbetet att fungera för dem som inte klarar vanlig skola så att dem också kan prestera som alla andra på sitt egna sätt, dock så kan jag förstå att det är en svår sak att lyckas med (Intervjuperson 5).

Att behöva byta skola är också något som lyfts som en riskfaktor för att bli UVAS under en av intervjuerna:

Min anledning till att det har gått dåligt i skolan för mig (klarat mig precis med E i typ 6 ämnen sen C och A i 3 andra ämnen) var för att när jag gick i 6an så tvingades vi som skulle börja 6an på min skola att byta skola, och jag vägrade att gå till den nya skolan vi skulle byta till. Så jag missade 1 år av skolan där, sen försökte jag få hjälp i 7an, fick ingen, samma i 8an och 9an, så jag tappade allt därifrån. [...] Vi hade upp till årskurs 6 på min skola, men vi var för få som gick i 6an så vi behövde byta skola. [...] Ja, jag fick hoppa direkt ifrån att ha gått i ca 2 månader totalt i 6an till att börja i 7an (Intervjuperson 7).

En intervjuperson (3) lyfter fram vikten och värdet av att ha goda medstudenter, han ger exempel på hur han själv erbjöd hjälp till en tjej i klassen som han såg kämpade med att klara skolan, de brukade då träffas efter skolan ibland och plugga tillsammans.

Då intervjuerna gjordes var det fem stycken av de nio intervjupersonerna som varken arbetade eller studerade, två arbetade som timanställda, två studerade för att läsa in sina betyg, en arbetade deltid och två stycken planerade att läsa till hösten, en på ett program och en planerade att läsa in betyg i ämnen där betyg fattas.

Att frånga normer

Ett annat undertema för riskfaktorer är Att frånga normer. I denna kategori lyfter de unga vuxna fram hur de eller andra som hamnat utanför upplevt att de inte riktigt passat in i de mallar som finns i samhället. Det kan handla om att man redan i tidig ålder är mobbad och upplevs annorlunda, till exempel säger intervjuperson 8 att:

Jag har märkt att de som är lite udda säger vi, de brukar ju nästan tyvärr alltid hamna utanför på grund av att de kanske inte följer samhällsnormer. Det kan märkas till exempel att en person alltid sitter ensam och man kanske ser att personen aldrig hänger med nån i skolan till exempel.

Vidare menar intervjupersonen att vuxna bör ha lite mer koll redan från låg ålder på de som ter sig vara lite udda och ensamma. Hans upplevelse är att inte många vuxna bryr sig så mycket om detta, trots att det är viktigt att göra något innan det är för sent.

En annan av intervjupersonerna lyfter att en del unga tänker på ett annorlunda sätt jämfört med många andra, detta är något som hon menar kan öka risken för att hamna i ett utanförskap. Samtidigt menar hon att det är upp till personer i omgivningen om hänsyn ska tas till de som är oliktankande eller om de ska uteslutas. Även detta innebär att frånga normerna i en grupp eller ett samhälle och kan innebära en ökad risk för ett utanförskap eller för att bli UVAS. En annan av de intervjuade menar att man lätt märker om barn är *“lite speciella och på sitt eget sätt”* (Intervjuperson 9), då kan de vuxna se till att förebygga utanförskap genom att snabbt genomföra anpassningar av omgivningen för de här barnen.

Ett annat sätt att bryta normer eller att inte göra som man förväntas är att ha drömmar som inte tillhör de traditionella yrkesvalen. En av intervjupersonerna (7) menar att många unga idag tror att det finns andra sätt att tjäna pengar på än genom att ha ett traditionellt jobb, att de ska kunna tjäna pengar på sina intressen och sådant de tycker är roligt och göra sina hobbyer till ett yrke, till exempel med Youtube, Tik Tok och Instagram.

Hemförhållanden som en riskfaktor och en anledning till att fortsätta att vara UVAS

Hemförhållanden och familjen är också något som de unga vuxna menar kan vara en riskfaktor, både som riskfaktor för att bli UVAS men även för att fortsätta att vara UVAS.

En av intervjupersonerna (7) beskriver att hennes familj påverkat hennes psykiska hälsa negativt och att hon gör allt hon kan för att hålla sig borta från dem. Något som blir lite problematiskt då hon bor hos sin mamma. Hon menar att mamman är en direkt orsak till att hon inte kan gå på gymnasieskola då mamman inte vill hjälpa henne med att ta hand om hennes djur under skoldagarna. *Jag vill gå på ett gymnasium men det skulle vara väldigt svårt med tanke på mina hästar och min mamma som hotar med att hon inte skulle kunna ta hand om hästarna när jag är i skolan. Jag måste även ha ett sätt att kunna ta mig till och från skolan* (Intervjuperson 7).

Hemförhållandena kan också påverka inte bara utifrån att man har en dålig relation med föräldrarna men att man har hamnat i en livssituation som gör att man inte tar steget ut i vuxenlivet. En av intervjupersonerna menar att livssituationen kan utgöra en riskfaktor för UVAS, till exempel om en person bor hemma hos sina föräldrar så kanske de inte ser det som en nödvändighet att skaffa ett jobb, utan tänker att de kan bo hos föräldrarna resten av livet och har ingen insikt i att de behöver skapa sitt eget liv, skaffa en egen inkomst och så vidare:

Men det finns ju andra risksituationer o folk som inte ser det som är nödvändigheter, om dem till exempel bor hos sin familj, att dem kan leva resten av sitt liv där, men ändå inser dem inte att dem behöver sitt eget liv, sina egna inkomster, fortsätta utåt (Intervjuperson 4).

Föräldrar beskrivs även kunna bära på en allt för stor nervositet för att barnen inte kommer att lyckas och kan genom detta påverka sina barn negativt, intervjuperson 1 beskriver hur hans föräldrar istället valt att "ta fram foten" och att allt då blir fel varje gång. Utifrån sin egen situation berättar han:

Okej så de säger att när jag gör något bra så skall det vara bättre, de litar inte på en när jag gjorde läxor, när jag går till skolan och gör mitt bästa. Det blir att man måste bevisa för dem att man kommer göra något. Det är som de har ångest över varje liten grej som kan gå fel, för de förstår ej. Så det leder till att helheten är föräldrar som inte har någon kärlek, man ser att det finns så mycket fel överallt som är helt annorlunda hos mig än för någon annan. Jag bodde i ett bra område, rikt med många vänner som hade bra föräldrar, man ser skillnaden på hur stort inflytande barnen har från sina föräldrar (Intervjuperson 1).

Vidare beskriver han att man borde ha mer uppsyn över föräldrarna för att skapa lugn och trygghet för barn, detta då psykiska problem ofta uppstår vid en tidig ålder men kanske inte märks förrän långt senare och då blir det svårt för föräldrar och sjukvård att hjälpa till. Han menar att föräldrar borde göra något slags test emellanåt för att se hur de själva funkar då de har stort inflytande över sina barn. Föräldrarna har ju sina egenskaper precis som alla andra samtidigt som de ställer krav på sina barn och har krav på sig själva att ge dem en bra

uppväxt. Han menar att föräldrar kan behöva hjälp i hur de ska ta hand om sina barn och att det borde finnas regler för hur föräldrar ska göra detta.

Föräldrar borde märka att något inte står rätt till när barnet eller den unga börjar ta avstånd och blir mindre social:

När barnet slutar vilja ha kontakt med sin förälder och när man märker att dom börjar bete sig annorlunda, såsom att stänga in sig på sitt rum, eller att bara ha korta konversationer dagligen med sina föräldrar, samt för lärare om dom märker att personen i fråga börjar stöta bort sina vänner, eller inte vilja prata med läraren som dem har gjort innan (Intervjuperson 7).

En osäkerhet inför framtiden och samhällsstrukturen

En växande befolkning och en snabb teknologisk framväxt beskrivs vara ytterligare en riskfaktor för unga att bli UVAS. Med allt fler valmöjligheter inom studier och arbetsmarknad så växer en osäkerhet fram inför vad man ska välja att studera eller arbeta med.

Jag tror det är så för att det kanske finns för många val och mer frihet för hur man ska vilja studera idag. Förr så gick man samma väg som sina föräldrar eller släktingar men idag har samhället ändrat sig, finns mycket val och möjligheter, på grund av det så blir många osäkra vad de ska välja för studier eller jobb och jag har faktiskt en kompis som är 27 år och han studerar fortfarande för att han inte vet vad han vill jobba med (Intervjuperson 8).

En annan deltagare beskriver Sveriges samhällsstruktur som annorlunda i jämförelse med andra länder som till exempel Finland, och menar att det kan vara en av orsakerna till att många unga vuxna är utan jobb idag. Det svenska samhället är uppbyggt på välfärd och vi tar hand om varandra mer, det finns mycket att "dyka in i" (intervjuperson 1) men samtidigt så är det svårt att skapa jobb åt människor som har det svårt av olika anledningar, till exempel de som flyttar till Sverige från andra länder. Sverige beskrivs som ett land med regler och struktur där majoriteten av invånarna har det bra med arbete och studier, samtidigt så glöms många av invånarna bort, t.ex. de som har haft en jobbig uppväxt och har misslyckats tidigare i livet. Samtidigt kan de bortglömda vara "vem som helst" utan att det går att finna någon förklaring till detta. Han pekar även på strukturen i svenska jobb då det är svårare att skapa "småjobb" (intervjuperson 1) eftersom de flesta inte är intresserade av dessa jobb om de kan få tag i något mer långvarigt arbete. Samtidigt menar han att många enbart söker arbete på internet och detta kan också vara en orsak till att många unga vuxna idag inte har något arbete, de behöver helt enkelt bredda de arenor de söker jobb på och bli mer fysiska i sitt arbetssökande där de söker upp företag personligen. Vidare beskriver han hur samhället och dess uppbyggnad är problematisk när det gäller unga och sysselsättning, kraven på individen är för höga både från individen själv, samhället och utifrån sysselsättning. Samhället anses ha varit mindre problematiskt tidigare då det bestod av mindre grupper med individer vilket

gjorde det enklare att knyta kontakter och skapa en gemenskap. Han beskriver uppbyggnaden av samhället idag på följande sätt:

Det är som att gå igenom en pyramid och du kan inte se gravarna, fällorna, men om du tar dig igenom så hittar du det du letar efter. Det är som att man tar sig igenom något som man alltid vill till men vem som helst kan fastna i en fälla. Fällan är liksom allt som kan gå emot dig men du vet inte dess påverkan. Och vad folk kan göra är kanske att reformera, vi kan göra samhället till en plats där vi alla mår bra. Jag tror främst att det är därför vi har skolor och jobb. Inte bara för att få samhället att gå runt utan även en bra tid man vill leva i. Om man inte har det så går det inte. Bryr mig inte riktigt om små hjälpmedel, men märker att just nu små insatser kan hjälpa till att folk skapar intresse (Intervjuperson 1).

Han menar alltså att ju mer städerna och samhällena växer så skapar det sämre förutsättningar för människorna, då vi behöver känna oss delaktiga i någon kontext och känna en gemenskap, vilket chanserna till försämras då städerna ständigt växer. En annan strukturell förändring är att det idag krävs betyg från grund- och gymnasieskola för att få arbete och har man inte det så riskerar man att bli utan arbete enligt alla de intervjuade. Samtidigt finns tankar kring att det minskade antalet jobbtillfällen och annonser i sin tur gör så att många unga känner sig nedstämnda och neddragna av upplevelsen av att *“ingen vill ha dem”* (intervjuperson 4), vilket i sin tur påverkar motivationen att söka fler jobb även om antalet jobbtillfällen som annonseras ut skulle öka.

“Asså det värsta är ju att när det inte finns någon sysselsättning så kan man inte få bidrag vilket betyder att chansen att visa vad man kan också minskar. Vilket betyder att man har ännu svårare att komma ut på jobbmarknaden” (Intervjuperson 6).

Här framkommer svårigheten i att kunna få ett arbete utan att redan ha haft ett innan vilket skapar en negativ spiral. Det framkommer även tankar kring att unga vuxna är för lata för att lägga ner tid och engagemang på att leta efter och söka jobb, samtidigt som alla behöver ha ett jobb i slutändan, men för somliga kan det ta lite längre tid att hitta sin väg om det inte funkar för dem med skolan och utbildningarnas upplägg.

... Jobb är nog för folk är för lata för att söka och lägga ner tid att hitta. Det jag tänker är att alla ska ha jobb till slut men för några kanske det funkar med skolan och deras upplägg men att det kan ta längre tid för andra som måste hitta sin väg (Intervjuperson 9).

En av intervjupersonerna (3) lyfter de risker som finns med att inte arbeta eller studera och gör då en direkt koppling till missbruk och kriminalitet. Men han tror inte att droger och kriminalitet är en orsak till att många inte arbetar eller studerar idag, utan upplever snarare att det kan bli en konsekvens.

En riskfaktor att sakna tillräcklig information

Avsaknad av information kring vad som händer och vad som förväntas av en som ny i vuxenvärlden är också en del som lyfts som riskfaktor för att bli UVAS. Efter studenten är det svårt att veta vad man ska göra, vad som förväntas av en och vart man ska vända sig. Intervjuperson 3 hade önskat att han fick information och stöd inför eller efter studenten från vuxna runtomkring, till exempel i hur han skulle gå tillväga då han var helt utan inkomst under flera månader efter studenten. Han fick ingen information om att han kunde söka försörjningsstöd, detta visar tydligt på hur viktigt det är för de unga att ha engagerade och stöttande vuxna runt omkring sig som kan guida och stötta dem på deras väg ut i vuxenlivet. Har man inte det så löper man stor risk att hamna i ett utanförskap om man inte själv lyckas ta reda på var och hur man ska söka information.

Är det nånting jag saknade när jag tog studenten när jag blev 18 så var det absolut den här informationen om, vad man faktiskt gör som vuxen. Helt plötsligt så fick man liksom massa mail om att nu måste du göra det här, nu måste du göra det här, o jag hade ingen aning om vad jag skulle göra, o tack och lov så fick jag mycket hjälp av mina föräldrar men sen så är det ju saker utöver det som att söka jobb eller a-kassa o såna saker. Asså det är aldrig någon som har, något som jag har fått sagt till mig, jag har aldrig fått någon vägledning, så efter studenten fram till att jag fick jobb så satt jag ju helt utan pengar (Intervjuperson 3).

Den intervjuade beskriver hur han hade turen att ha en generös morfar som gav honom pengar ibland så att han kunde göra saker med flickvännen. Samtidigt beskriver han hur han inte kunde hämta ut nödvändig medicin för psykiska besvär eftersom han inte hade pengar. Den socioekonomiska situationen kan då bli en riskfaktor för att bli UVAS. Unga kan sakna pengar till att utbilda sig mer om de vill läsa en längre utbildning, vilket gör att de kanske inte kan få det där jobbet de vill ha. Det finns ju även riskfaktorer med att inte lyckas hitta någon form av sysselsättning som påverkar individens inkomster och försörjningsmöjligheter. För olika ersättningsformer krävs olika ansträngningar för att skaffa sig en sysselsättning, misslyckas man med det så riskerar man att förlora rätten till ersättning, i längden kan detta resultera i att man blir skuldsatt, inte klarar av att försörja sig och förlorar sin bostad. Detta är ju något som i sin tur påverkar möjligheterna för individen att ta sig ur den uppkomna situationen.

Riskfaktorerna är att när man inte ens lyckas få nån sysselsättning så kan de va att inkomsterna man har riskerar att försvinna vilket gör att man kan hamna utan bostad o utan stabilt... Det finns ett soppkök men man blir ändå utan bostad (Intervjuperson 6).

Gaming som riskfaktor

Gaming är något som lyfts fram både som en riskfaktor och en skyddsfaktor under studiens gång. När gaming kan innebära en riskfaktor för att bli UVAS så handlar det om att den unga isolerar sig mer och mer samtidigt som hen börjar spendera allt mer tid åt spelandet, både i

form av dator- och tv-spel. En stor varningsflagg beskrivs vara om den unga sitter vaken långt in på nätterna för att spela och då vänder på dygnet och sover in på eftermiddagarna. Särskilt om ungdomar tillbringar tid åt att spela, men inte åt att söka jobb eller studera så anses det vara en riskfaktor. Utifrån sociala aspekter kan man i ett tidigt skede märka om en individ är på väg in i ett utanförskap:

Ja om vi säger typ att individen sitter vid datorn hela tiden, då är det, om de börjar förlora viljan att söka efter arbete så kommer dem hellre bara vilja sitta kvar vid datorn, o då kommer dem sitta o bara försöka inte socialisera runt omkring sig. Det kan ju också va gällande sovtider kan man faktiskt märka av, om dem börjar försöka negligera det, alltså börjar fokusera mer på spelen med datorerna än att faktiskt försöka hålla sin egen hälsa, för att sen kunna klara att arbeta, när dem eventuellt får det om dem skulle börja söka (Intervjuperson 4).

Om individen börjar spendera mer tid åt gaming och mindre tid åt att vara social med människor i sin närhet, att söka jobb eller studera och drar sig undan mer och mer, så föreligger en risk för utanförskap och för att bli UVAS.

Förebyggande arbete

I resultatet finns det flera intervjupersoner som menar att det skulle vara bra att arbeta förebyggande för att inte ungdomar och unga vuxna ska hamna i ett utanförskap. Intervjuperson 2 beskriver att psykisk ohälsa är något som vuxna kan upptäcka då det kan innebära att en vanligtvis utåtriktad person blir tillbakadragen, mer trött än tidigare och uppvisar andra eventuella symtom som är typiska för en diagnos.

Ofta kan det vara enklare för föräldrar eller vuxna som känner den unga väl att uppmärksamma symtom för eventuella diagnoser. En av intervjupersonerna beskriver att det bästa är att fråga föräldrarna om man misstänker att den unga har någon form av svårigheter, de kan då svara på om de upplever att något är på tok med deras barn då de har insikt i deras personliga liv och hur de uppför sig. Detta menar intervjuperson 5 kan vara till stor hjälp i att få svar snabbt då utredningar inom psykiatri och habilitering oftast tar lång tid. Intervjupersonen ger förslag på hur man kan testa att se om den unga eventuellt har en ADHD eller ADD problematik då dessa diagnoser ofta utmärker sig genom koncentrationssvårigheter och minnessvårigheter. Man kan då testa att ge den unga en tråkig uppgift att arbeta med för att se om hen klarar av att hålla koncentrationen och fokusera på uppgiften.

.. Jag skulle säga att det är bättre att fråga föräldrar ifall dom märker att något är på tok för att dom har mer insikt om deras personliga liv och hur dom uppför sig vilket skulle ge bättre svar snabbare än att försöka göra en massa utredningar som inte leder någon vart. För ADHD och ADD vet jag bara att koncentrationen blir väldigt påverkad samt att minnet kan

också bli påverkat. Man kan testa att ge dom en tråkig uppgift och se ifall dom kan hålla koncentrationen länge eller ifall dom har svårigheter (Intervjuperson 5).

Utredningar är något som intervjupersonen menar kan göra nytta, men även vara väldigt tidsslösande för alla involverade om det visar sig att man har fel. Då menar han att det är bättre att ha en dialog med föräldrarna om man i skolan misstänker att den unga har svårigheter.

Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap

Under insamlingen av empirin har ett flertal skyddsfaktorer kunnat identifieras utifrån de unga vuxnas egna upplevelser, tankar och erfarenheter. Dessa skyddsfaktorer bildar tillsammans huvudtemat *Skyddsfaktorer* med följande underteman: *Gaming och dess sociala nätverk online som skyddsfaktor*, *Vuxnas roll och betydelse* och *Skolan som skyddsfaktor*.

Gaming och dess sociala nätverk online som skyddsfaktor

Samtliga intervjupersoner har gaming-intresset gemensamt, även om det skiljer sig åt mellan vilka spel de tycker om att spela. Det tycks även vara gemensamt för de intervjuade att de sökte sig till Vi-projektets Discord-server och e-sportturnering för att träffa nya människor och för att eventuellt kunna få nya vänner, då många av dem visade sig ha ett mindre eller begränsat nätverk utanför servern.

Jag spelar inte dom spelen dom spelar i servern, jag är mest bara med och kollar på allt som händer i den, få mina tankar på andra saker än min situation hemma. Jag skulle hoppats på att skaffa nya vänner att kunna prata med här, men det är inte så många aktiva i servern, så det känns lite trist :((Intervjuperson 7).

En av intervjupersonerna (3) beskriver hur gaming är en dröm att kunna livnära sig på i framtiden. Han hade gärna velat bli och skapa sig ett namn som game-streamer och kunnat tjäna pengar på det då han vill dela med sig av glädje till andra som tycker om att titta när andra spelar. Gaming beskrivs dessutom som en skyddsfaktor av en intervjuperson som menar att det ofta råder oförstånd mellan föräldrar och spel, föräldrarna vill då ta bort det som får barnen att känna sig trygga utan att veta någonting om dem eller vad det är som gör att dem spelar. Gaming anses då vara en trygg plats för många barn och utgör då en skyddsfaktor.

... Oförstånd mellan föräldrar och spel. Föräldrar vill ta bort det som får barn att känna sig trygga, men de vet inget om dem, eller vad som bidrar till att de spelar (Intervjuperson 1).

Gaming är även en skyddsfaktor utifrån en social aspekt då många ”gamers” har vänner genom spelen på nätet och Discord, där de kan vara sig själva utan att bli mobbade och skaffa

vänner på lika villkor som alla andra. Många ”gamers” har ett stort nätverk genom gaming, även om de kanske inte har ett stort nätverk eller många vänner utanför gamingvärlden.

Vuxnas roll och betydelse

Vuxna lyfts också fram som en skyddsfaktor för unga vuxna som riskerar att bli UVAS eller som riskerar att hamna i ett utanförskap. Det visade sig under intervjuerna att det ändå finns en hel del som vuxna runt UVAS kan göra för att de inte ska hamna i utanförskap. Genom att vuxna som till exempel föräldrar, lärare, tränare m.fl. är lyhörda för och frågar de unga om de behöver hjälp med något, uppmuntrar dem och stöttar dem så kan det vara av stor betydelse, då emotionellt stöd gör mycket för de flesta individer. *Fråga oss om vi behöver hjälp med något, uppmuntra oss och finnas där för oss. Emotionellt stöd gör väldigt mycket för de flesta av oss.* (Intervjuperson 2).

När unga vuxna tappat motivationen till att söka jobb eller studera så kan vuxna runtomkring behöva stötta individen genom att försöka hjälpa hen att engagera sig i något intresseområde eller få hjälp med motivationsarbete. Detta för att den unga ska få motivation till att börja ta steg framåt och ta egna initiativ till att söka arbete eller studier.

Vuxnas stöd ter sig vara av stor betydelse för ungdomar och unga vuxna och en av intervjupersonerna (5) menar att vuxna med kunskap inom arbetsmarknadens områden samt kring hur samhällets olika system fungerar behövs för att hjälpa och stötta de unga då det kan bli för mycket för dem på en och samma gång när de förväntas etablera sig på arbetsmarknaden.

Inom arbete så tror jag att man kan behöva mer hjälp från personer som är kunniga inom arbetsmarknaden och hur allt fungerar som stöd eftersom det kan vara väldigt mycket på en och samma gång annars (Intervjuperson 5).

Även vikten av att vuxna lyssnar på ungdomarna och de unga vuxna lyfts fram av två (3,4) intervjupersoner som menar på att alla är olika och inte har samma förutsättningar:

Vuxna måste lära sig att alla är olika och inte kan gå i skolan på samma sätt, utan utveckla skolan mer så alla kan platsa in. Som jag sa att skolan är enformig... Och skolan är så viktig för att kunna få jobb (Intervjuperson 9).

Föräldrar tas också upp som viktiga och hur vikten av att föräldrar litar på sina barn och deras förmågor och inte pressar dem allt för hårt utifrån oro för att de ska misslyckas, tycks också vara av stor betydelse för unga vuxna och ungdomar. För mycket press från föräldrarna kan istället skapa ohälsa och ovilja hos barnen och ungdomarna. I stället behöver föräldrar lära känna sina barn bättre och lyssna mer på dem.

Jag tror att barn och unga behöver en förälders support och se dom mer som en vän och inte som en förälder när det kommer till att få hjälp i skolan, samt med lärare. Jag tror att det

skulle få fler personer motiverade om dom såg sin lärare mer som en vän och inte någon som tvingar dom till att göra arbete (Intervjuperson 7).

Vuxna utgör även en viktig roll för unga vuxna i form av kontaktnät då det i möjligheterna till att få ett jobb hänger mycket på den ungas egna kunskaper och om de har rätt kontakter för att kunna få ett jobb. Utan rätt kunskap och rätt kontakter tycks det vara omöjligt att få ett jobb. Då kan de vuxna i nätverket spela en betydelsefull roll i att den unga får sitt första jobb.

Brist på kunskap eller svårigheter i att hitta sin plats i livet är något som kan göra att unga ger upp idéer om att studera eller söka jobb, intervjuperson 4 menar att dessa individer då kan behöva stöttning av vuxna runt omkring för att hitta någon form av intresse eller motivation till att söka jobb eller studier.

Skolan som skyddsfaktor

Skolan utgör även en skyddsfaktor för unga vuxna att bli UVAS då positiva erfarenheter av skola och utbildning kan underlätta för unga att klara av sina studier samt motivera dem till att söka sig till vidare studier. Detta kan exemplifieras genom att intervjuperson 3 som har både dyslexi och dyskalkyli klarade av sina studier och skolgång trots svårigheter och utan insatser utifrån dessa, tack vare att han trivdes så bra på skolan med god mat och närvarande, trevliga och kontaktsökande lärare.

Asså som sagt jag har ju både dyskalkyli och dyslexi och även om jag inte fick saker anpassade för mig så, var det ändå, asså det var nog den bästa skola jag har gått på, det var bra mat, jättetrevliga lärare så man kunde få, a som man kunde få en relation med mer än att du kommer till skolan jag ska lära dig, hej hejdå, utan man kunde liksom sitta på rasten och prata med lärarna också (Intervjuperson 3).

Genom att utveckla undervisningsformerna och upplägget för skolgången så kan man få det att fungera i skolan även för de individer som har olika svårigheter i skolan utifrån den vanliga skolmodellen. Genom att göra detta kan man skapa likvärdiga förutsättningar för alla elever att kunna prestera och klara av sina studier. En tätare samverkan och dialog mellan föräldrar och skolpersonal där skolpersonalen är mer lättillgänglig utanför föräldramöten skulle kunna vara positivt för att motverka utanförskap hos eleverna samt för att kunna upptäcka svårigheter och sätta in insatser i tid.

... Utredningar gör nytta men ifall man har fel så slösar man en massa tid av alla, då kan det vara bättre att fråga föräldrar ifall att man misstänker att deras barn behöver hjälp med skola och liknande. Ja jag tror att mer kontakt och mer lättare att kontakta skolan angående sina barn för att få reda på vad dom gör, oftare än föräldramöten (Intervjuperson 5).

Vi-projektet

Två av frågeställningarna för studien innefattar ungdomarnas och de unga vuxnas upplevelser och erfarenheter utifrån Vi-projektet och den Discord-server som startats, samt betydelsen och närvaron av Vi-projektets vuxna på Discord. Detta tema behandlar resultatet som har framkommit utifrån dessa två frågeställningar och presenteras under två underteman: *Varför Discord och UVAS uppfattningar?* och *Vuxna i Vi-projektet och på Discord.*

Varför Discord och UVAS uppfattningar?

En av intervjupersonerna (2) skapade Vi-projektets Discordserver utifrån sin roll som anställd i projektet efter en gemensam idé. Detta utifrån att många ungdomar och unga vuxna som spelar har Discord och använder sig av Discord när de spelar. Hon tycker att Discord är en bra samlingsplats där man kan göra mycket och det är en bra kanal för unga vuxna då man kan skaffa vänner där, dela sina intressen med andra och lära av varandra. Sedan skiljer sig erfarenheterna och upplevelserna åt kring servern utifrån vilka förväntningar de unga hade innan de blev en del av den.

En av intervjupersonerna (6) har uppfattningen att Discordservern endast kan bidra med något till deltagarna om de själva är villiga att ta till sig något därifrån, något hon menar att hon själv gör men upplever att det är få av de andra deltagarna som gör då de inte är så aktiva eller initiativtagande på servern.

Jag tar in allting som jag ser på servern, men en del personer är inte så initiativtagande i det hela, på det sättet så tar dem ju inte in o dem bidrar ju bara om dem är villiga att ta in saker (Intervjuperson 6).

En annan upplevelse av servern som många av de intervjuade delar är att det saknas en tydlig struktur och ett tydligt mål för servern, det fattas även en plan för att nå till målet, detta har bidragit till att några av deltagarna upplever förvirring och vet inte riktigt vad de ska använda servern till. Många lockades av själva e-sportturneringen som arrangerades under senare delen av våren, men även av att de trodde att det fanns ett tydligt mål för servern och att deltagandet skulle kunna generera i nya vänskaper. Det framkommer i ett fall att en deltagare mailat sin kontakt på kommunen för att få mer information om Vi-projektet och syftet med Discord-servern, men det visade sig att han inte kunde få någon klarhet i detta då kontakten själv inte visste vart projektet var på väg.

Det finns ingen struktur och det känns som att det inte finns ett ordentligt slutmål och en väg dit. Jag förväntade mig ett tydligt mål. Jag sökte mig till det efter jag såg vänskapsspelet dom hade på Twitch och det såg lite för roligt ut för att inte testa. [...] Det fanns inte mycket information i brevet och jag skickade ett mail till xx för att fråga om det men fick inte mycket

till svar tillbaka och jag fick nyligen veta att inte ens xx vet vart detta projektet är på väg (Intervjuperson 5).

Många av intervjupersonerna beskriver servern som en bra plats för unga vuxna där de kan få ut både bra och dåliga tankar och prata om dem med andra vuxna. Servern anses även ha stor potential till att utvecklas och bli större, men ett hinder för detta är att den inte når ut till unga vuxna då de sitter hemma och “gör ingenting”. Flera av intervjupersonerna delar uppfattningen att servern är bra då den kan användas till så mycket mer än chatt och spel, och med fler deltagare kommer ett ökat intresse som gör att man kanske kan hitta på saker med personer som man “klickar med” på servern.

Det är bra. Jag tänker det är bra att dom kan få någon att prata med och att få ut om dom tänker på saker (Intervjuperson 9).

En av intervjupersonerna (7) förklarar att hon hade höga förhoppningar om att kunna få nya vänner med gemensamma intressen på servern, men känner en besvikelse då så få är aktiva på servern och det inte alls blev vad hon hade hoppats på. Samtidigt så vet hon inte riktigt vad man skulle kunna göra för att få deltagarna mer engagerade och aktiva på servern, men tycker att det borde ha funnits en tydlighet från början av projektet att deltagarna skulle vara lite mer aktiva och socialisera med varandra. Samtidigt så vore servern en bra plats för unga vuxna om den skulle fungera på det sättet som det var tänkt från början.

För en av deltagarna var det mer som en “kul grej” att gå med i servern då han har fyra lektioner i veckan på distans, han ser positivt på servern utifrån möjligheten för unga vuxna att kunna dela med sig och prata om saker de upplever som svåra och tuffa. Han menar att man kan hjälpa dem i en lagom takt och att det blir enklare att prata om svåra saker och be om hjälp då alla har någon form av svårighet. Ser man då att de andra deltagarna öppnar sig och vågar dela med sig så kan det bidra till att fler tycker att det känns tryggt och ok att be om hjälp när de behöver det. De vuxna som är anställda inom Vi-projektet kan då bidra med värdefulla råd och tips till de unga vuxna.

Det är bra för att jag har sett att vissa på Discordsservern har öppnat upp sig till exempel och det är ju bra då kan man kanske hjälpa med lagom takt. Det blir lättare också om alla har nån typ av svårighet och man ser andra öppna upp och då kanske de inser att fråga om hjälp är okej. De som är vuxna kanske kan ge tips och råd till ungdomarna (Intervjuperson 8).

En annan av deltagarna (9) tycker att servern är bra då han fått nya vänner där och det är en plats där han kan ha roligt, hitta nya spelkompisar samtidigt som han får information och det finns anställda vuxna att prata med.

Behovet av fler såna här plattformar för ungdomar och unga vuxna synliggörs då det idag finns upplevelser av att det fattas platser för ungdomar och unga vuxna där de kan ansluta sig till varandra, de fysiska mötesplatserna minskar och då är det bra med en online-plats att vara på, säger en av intervjupersonerna (6). I slutändan kan det leda till att man kan träffa personer

från servern fysiskt. Samtidigt föreslår hon att det hade varit bra med fler olika såna här plattformar som är anslutna till varandra på något sätt så att man kan hitta de kanaler som passar en själv bäst.

Det skulle finnas mer, för att det fattas sånt här i dagens samhälle som unga personer kan få ansluta sig med varandra och kunna skapa ett samhälle online. För dagens samhälle minskar bara med uteställen o på så sätt är det bra att ha ett online för då kan man också till slut stämna av personligt möte där man typ bara träffas och har roligt ihop i samhället idag. [...] Ja fast där alla är anslutna till varandra på ett eller annat sätt så man kan hitta kanaler som passar bäst för en (Intervjuperson 6).

En av deltagarna lyfter även de möjligheter som servern ger till de unga vuxna i form av möjligheter för lärande och socialt utbyte genom de studiecirklar som hålls på servern, det hjälper till att väcka intresse hos de unga och eventuellt skapar det mer initiativtagande, samtidigt som de får en chans till gemensamt lärande där de kan lära av och med varandra.

För en av deltagarna har projektet inneburit att hon fått chansen att träffa fina människor och fått arbetslivserfarenhet som hon kan skriva med på sitt CV.

Vuxna i Vi-projektet och på Discord

Precis som vuxna har betydelse i de unga vuxnas privata nätverk så har de anställda vuxna i Vi-projektet och på Discord betydelse för de unga vuxna. Intervjupersonerna har alla kommit i kontakt med Vi-projektet och Discord-servern genom olika kontakter, handläggare och lärare som de haft kontakt med i sina hemkommuner, på praktikplatser, skola etc.

De anställda vuxna på servern beskrivs av deltagarna göra ett bra jobb, men deras närvaro online påverkar inte någon av deltagarna i särskilt stor utsträckning, genom enbart deras närvaro. Däremot beskrivs de vara till hjälp för de unga på servern och bidra med kunskap till dem inom olika områden. Samtidigt upplevs det positivt att vuxna människor får ta del av online-världen och lära sig mer om den då den växer varje dag, detta lyfts som viktigt utifrån risken att det annars kan bli mer uppdelat utifrån de olika generationerna i samhället.

Asså den onlineverksamheten växer ju dagligen kan jag säga så de e bra att även de som är äldre personer kan få ta in lite mer av den onlinea världen så att man inte blir helt uppdelade beroende på sin åldersgrupp (Intervjuperson 6).

De vuxna har även spelat en viktig roll för några av deltagarna i processen med att söka jobb och i processen med vad de unga skulle vilja göra i framtiden. De vuxna har även bidragit till en ökad trygghet hos de unga och har kunnat få dem att tänka på annat, minskat deras stressnivå och hjälpt dem att utveckla förmågor de har. En av intervjupersonerna beskriver de vuxnas närvaro online på följande sätt:

“Det är som att gå ut o spela fotboll själv eller med ett lag. Du kan lära dig, förstå delning mellan människor, att bara ha någon bredvid sig som delar samma intresse gör en jätkligt mycket mer intresserad. Men frågan är lite abstrakt vad en vuxens närvaro betyder. Jag är lite för mycket punktlig, säger saker utan känslor, använder den delen av hjärnan som är problemlösning. Ingenting skulle va skapat utan människor så det kan man också tänka på” (Intervjuperson 1).

Han ser dessutom en potential i att fler vuxna börjar arbeta på liknande sätt med plattformar så som Vi-projektet har gjort för att nå ut till unga.

Studiecirkelarna beskrivs utav flera av deltagarna som hjälpsamma och utvecklande, till exempel har studiecirkeln med mindfulness inneburit för en av intervjupersonerna (1) att han nu kan bli avslappnad på en helt annan nivå än tidigare, han kan använda sig av mindfulness när han känner att han behöver det och beskriver att han har ett annat lugn inom sig än vad han haft tidigare.

En annan av deltagarna lyfter de vuxnas närvaro online som positiv utifrån att det ofta förekommer mycket mobbning på internet och Discord, det kan hända mycket hemskt på dessa platser och därför tycker hon det är bra att vuxna nu får mer förståelse för online-världen, vilket gör att de kan hjälpa sina barn på ett annat sätt än tidigare då de nu får lära sig mer om hur olika platser och forum på nätet fungerar.

För mig har vuxnas närvaro inte allt för mycket betydelse, men det är en bra sak eftersom mycket mobbning kan hända på nätet och även Discord. Finns väldigt mycket hemskt som kan hända på Discord och nätet överlag, så tycker det är bra att vuxna är medvetna och kan förstå och till slut hjälpa sina barn. [...] Det finns en historia om en tjej som blev mördad eller tog livet av sig pga. en kille som blev helt galen, en stalker typ. Sen finns det många pedofiler, många killar är sexistiska i spel jag spelar osv (Intervjuperson 2).

De vuxna på servern beskrivs även skapa en bro mellan det dagliga livet, intressen och livserfarenhet, samtidigt som det kan bidra till en utveckling inom intresseområden, studier och arbetsliv för den unga. De vuxna gör mycket på servern för att skapa dialoger och väcka intresse bland de unga.

Samtidigt som många av deltagarna saknar en tydlig struktur, syfte och mål för servern så uttrycker de också en förståelse för att det här är ett nystartat projekt som de kan se innehar en stor potential för att utvecklas till något större och ännu bättre. Discord-servern skulle kunna växa till att bli en stor del av ungdomars och unga vuxnas liv i Sverige och bli en plattform där de kan fråga om råd och stöd i olika situationer eller skaffa nya vänner.

UVAS upplevda självbild och framtidstro

Under intervjuerna ställdes frågor utifrån UVAS upplevda självbild, självförtroende, delaktighet i samhället samt om drömmar inför framtiden. Resultatet utifrån den empiri som samlats in under dessa intervjuer presenteras under följande tre underteman: *Delaktighet och frånvaro av delaktighet i samhället* och *UVAS upplevda självförtroende, självkänsla och förmågor* och *Framtidsplaner, drömmar och strategier för att nå dit*.

Delaktighet och frånvaro av delaktighet i samhället

De flesta av de unga vuxna som intervjuats beskriver sin delaktighet i samhället idag som ganska låg, detta kan bero på att de definierar delaktighet i samhället utifrån att ha ett jobb och göra något meningsfullt som andra kan ta del av. I rollen som UVAS blir du då inte så delaktig, en av intervjupersonerna beskriver det så här:

Min delaktighet i samhället idag är ganska passiv, men jag tänker så här, genom att utveckla mina kunskaper och utveckla vad jag kan är jag delaktig mer i samhället i framtiden. Även om man inte har nåt o bidra med så ska man ju ändå försöka o va en del av samhällets offentliga sektor, oavsett (Intervjuperson 6).

Samtidigt så är frågan om upplevelsen av delaktighet i samhället för många abstrakt och kanske vanligtvis inget som man reflekterar över. En av intervjupersonerna upplevde sig själv som "en prutt i havet" (IP 3) utifrån frågan om sin delaktighet i samhället, åtminstone när han inte arbetar, på arbetet kan han ändå känna att han har en ganska stor roll. Upplevelsen beskrivs även som betydelsefull för att han utifrån den har svårt att se meningen eller en framtid med vem han är, han tycker det känns som att kraven är stora på att man ska ta sin plats i samhället och göra något meningsfullt.

Om man bortser från när jag jobbar inom, som vikarie då, då känner jag väl att jag som person har en ganska stor roll, o jag har varit väldigt uppskattad o det är alltid roligt med en... manlig rolemodel i förskolorna så det är jättekul o då känner jag mig väldigt uppskattad. Men utöver det när det kommer till samhället så känner jag mig väl som en prutt i havet liksom... Jag vet inte... Så som det är just nu så ser jag väl inte meningen eller en framtid med vem jag är (Intervjuperson 3).

En annan av intervjupersonerna beskriver upplevelser både av delaktighet och icke-delaktighet i samhället, han menar att man nödvändigtvis inte behöver göra något produktivt för att vara delaktig, men man kan känna sig mer delaktig om man gör det. "Jag är väl med men jag gör inte mycket för samhället eftersom jag inte gör något produktivt. Det behövs inte men det kan kännas som att man är mer delaktig ifall man gör det" (Intervjuperson 5).

Ytterligare en intervjuperson beskriver det som att alla är en del av samhället men att vissa syns mer än andra, han själv känner sig självklart som en del av samhället, även om han kanske inte gör så mycket för alla i samhället. Dock så upplever han att han i sitt arbete känner sig delaktig utifrån att de han arbetar med får den hjälp som de behöver.

UVAS upplevda självförtroende, självkänsla och förmågor

Under studien har UVAS fått svara på frågor kring självförtroende och självkänsla, och har utifrån detta beskrivit sig själva och sina förmågor.

Intervjupersonerna beskriver många starka intressen och sidor hos sig själva utifrån att till exempel ha kunskap om och färdigheter i att bygga om datorer, bilar, elektronik, arbeta med programmering, 3D-modellering och animation för att nämna några exempel. En av intervjupersonerna beskriver sig själv som en omtänksam och hjälpsam person som har svårt för att avstå från att hjälpa andra när han ser att det finns ett hjälp- eller stödbehov hos någon (IP 3).

Många av intervjupersonerna är kreativa och är engagerade i olika projekt, en av dem skriver på en visuell novell som hon ska publicera och driver även en Youtube kanal. Hon upplever att hennes självförtroende och självkänsla är 100% och menar på att hon inte bryr sig om vad någon annan tänker eller tycker om henne, så länge de inte försöker kränka henne. Hennes råd till en person med dåligt självförtroende och självkänsla är att alltid försöka ta det lugnt oavsett vilken situation man än befinner sig i, det viktiga är inte vad andra tänker om en, utan vad man tänker själv. Några av intervjupersonerna upplever tvärtom att de har dåligt självförtroende och självkänsla och vet inte riktigt vad för stöd de skulle behöva från andra för att förbättra det, inte heller vad de själva skulle kunna göra, medan några av dem ändå har idéer om vad som skulle kunna vara till hjälp för att få ett bättre självförtroende och självkänsla.

Jag är blyg av mig men att bli av med min blyghet hade varit ett spår på vägen för att få bättre självkänsla och självförtroende. [...] Öva och öva ute bland folk till exempel. Det beror också på min funktionsvariation som gör att jag har dåligt självförtroende och självkänsla. Öva in ett sätt att blygheten försvinner kanske i stunden och bli bättre på att tänka positiva tankar när blygheten kommer in (Intervjuperson 8).

Nivån av upplevelser av att ha kontroll över sitt eget liv och framtid varierar också mellan intervjupersonerna, någon upplever sig ha noll kontroll då han måste rapportera vad han gör till olika ställen som t.ex. sökta jobb till arbetsförmedlingen, några av dem menar på att ingen annan kan bestämma över dem eller vad de ska göra med sina liv och sin framtid, och upplever på så vis att de själva har kontrollen.

En del av intervjupersonerna beskriver också olika upplevda hinder och frånvaro av upplevd kontroll som påverkar deras självförtroende, självkänsla och framtidsdrömmar. En av

intervjupersonerna beskriver t.ex. hur en funktionsvariation förhindrar honom från att kunna arbeta med eller göra saker som han drömmer om då han är starkt begränsad i många situationer utifrån sin fysik. Samtidigt menar han att han får hitta andra hobbies och drömmar att arbeta mot att förverkliga. Ett annat exempel är en av intervjupersonerna som menar på att hennes självförtroende och självkänsla har varit i botten sedan ett destruktivt förhållande med en ex-pojkvän, och hon har svårigheter att se att det skulle gå att bygga upp det igen. Men samtidigt så finns det en önskan om att få ett förbättrat mående då en dröm är att få gå i terapi och bearbeta de trauman hon varit med om, för att kunna komma vidare. Nivån av självförtroende och självkänsla varierar alltså mellan de olika intervjupersonerna, och inom olika områden.

En av dem beskriver att hon behöver vara mer snäll mot sig själv och ta hand om sig själv mer för att få ett bättre självförtroende och självkänsla, och det är något som hon jobbar på att göra. Samtidigt är det flera av intervjupersonerna som beskriver sitt självförtroende och självkänsla som medel och att de gör sitt bästa i olika situationer och inte går in i nya utmaningar med tanken om att kunna klara av allt direkt. En av deltagarna beskriver även hur han kan ha lite för bra självförtroende ibland, delvis för att han tycker att det är roligt att retas lite med andra genom att säga att han är bäst på något även om han vet att han inte är det, delvis för att han ibland kan *“tycka lite väl mycket om sig själv”* (Intervjuperson 5). Studiecirkeln på servern är något som beskrivs ha varit positivt för de unga vuxna som har deltagit i dem. De beskriver bland annat hur de har kunnat utvecklas i sitt konstnärliga skapande och tecknande i konstrummet och även tekniker för meditation i studiecirkeln mindfulness. Med hjälp av dessa studiecirklar har de unga vuxna fått utveckla sina förmågor och färdigheter, samtidigt som de fått mer kunskap inom olika områden utifrån informationsmöten som har varit på servern. En intervjuperson beskriver hur hennes kunskaper och färdigheter inom ett spel har utvecklats sedan hon gick med på servern. Samtidigt så har servern bidragit med en plats där de unga vuxna beskriver att de kunnat vara sig själva utan att behöva oroa sig för att andra ska vara elaka eller mobba dem.

Det bidrar med en plats där jag kan vara mig själv och inte behöver oroa mig för att folk ska vara elaka. Får även träffa människor som är som jag eller som jag har varit som när jag var yngre (Intervjuperson 2).

Framtidsplaner, drömmar och strategier

UVAS har även fått svara på frågor om sina drömmar inför framtiden, strategier för att nå dit och vilket stöd de skulle behöva från andra för att uppfylla dessa drömmar. Frågor har även ställts utifrån UVAS upplevelser att ha makten över sina liv.

En av intervjupersonerna berättar att hon länge sparade ihop pengar för att till slut kunna få sin dröm att bli verklighet då hon äntligen kunde köpa sin egen ponny.

Hästar har varit något av mina största intressen genom alla år och nu för ca 1 och ett halvt år sedan så hade jag sparat ihop tillräckligt mycket pengar för att göra min dröm att gå i uppfyllelse, så jag köpte en ung häst som jag just nu håller på att forma till den ponnyn jag vill att hon ska bli (Intervjuperson 7).

Det stöd som många av intervjupersonerna upplever att de skulle behöva från andra för att nå dit de vill innefattar information från kunniga individer samt stöd från familjemedlemmar och vänner då det är viktigt att känna att någon annan tror på en. Samtidigt beskriver flera av dem att de själva behöver kämpa för att ta sig dit de vill genom till exempel att utbilda sig, söka information inom deras intresseområde och hur de ska gå tillväga, samt genom att utveckla förmågor och färdigheter som behövs för ändamålet.

Några av intervjupersonerna uttrycker sig kunna behöva stöd av andra i form av en tro på dem som individer och uppmuntran, det kan vara viktigt för upplevelsen av kontroll och förmåga att klara av saker. En av intervjupersonerna beskriver att han hör ju inte andras tvivel medan han kan höra sitt eget. Han tänker att bara han gör sitt bästa kan han nå dit han vill och att vara medveten om sina svagheter är viktigt för att kunna hantera dem, han beskriver hur han inte klarade av att plugga hemma, då fick han hitta andra platser att plugga på. Samtidigt beskriver han att han har makten över utgången av sitt liv och sina val.

Stöd av andra är ju... ja men då skulle jag nog ändå säga, även om jag nu, jag har ju självförtroendet att jag gör o försöker ändå göra bra nog, så kan man ju ändå få känslan av att man kanske inte gör helt rätt, så positivt, positivt, att det jag gör är rätt, så om folk ger mig den positiva socialiteten av att ja du kommer lyckas, ja vad som än händer så kommer det gå bra, för att även om jag kan se själv, så är det ju alltid en baktanke med varenda positiv tanke i en själv, medan om någon annan säger det så hör jag aldrig baktanken. Jag hör ju aldrig andras tvivel. Vilket gör att jag, ja... för även om du kan säga att ja jag är jättebra, då hör du ju ändå dina egna tankar, vilket kan då vara ditt eget tvivel, det kan vara din egen sorg, men om du hör någon annan säga det, då hör du bara orden (Intervjuperson 4).

En annan av intervjupersonerna tror att andra ser honom som en person med erfarenhet av att ha varit med om mycket, som sätter andra före sig själv och bryr sig väldigt mycket om andra. Om han ser någon som inte mår bra så kommer han göra allt för att hjälpa, även om han själv får illa av det, han kan inte vända ryggen åt någon som behöver hjälp. Han säger att han absolut inte har bra självförtroende eller självkänsla och vet inte vad han ska göra för att förbättra det, detta är något han själv önskar svar på, men tror att det bottnar mycket i många års mobbning i skolan på grund av hans utseende, att han var fet och ful, utifrån det tänker han att gå ner i vikt skulle vara lösningen, men vill samtidigt inte tro att det är så.

“Om jag fick vakna en dag med en av mina största drömmar så skulle det vara att få ha min hobby som yrke, streaming. Att kunna få tjäna pengar på vad jag älskar att göra och sprida lycka till andra som tittar. Det är vad jag vill göra” (Intervjuperson 3).

Han vill inte ha något stöd i detta då han vill ta sig dit själv, men i nuläget anser han sig själv inte heller kunna göra något då han har andra prioriteringar som kommer före, att skaffa lägenhet tillsammans med flickvännen samt ta körkort och skaffa bil. Men han håller fast vid sin dröm. Vidare känner han absolut inte att han har makten över sitt liv, vilket illustreras i citatet nedan:

“Jag känner absolut inte att jag har makten över mitt egna liv. Så som jag uppfattar livet just nu är att det bevakas utav ALLT. Jag måste varje månad höra av mig till arbetsförmedlingen till exempel för att skriva ner precis ALLT jag gjort och varför. Att vara konstant bevakad på så vis är inte för mig att ha kontroll över mitt liv” (Intervjuperson 3).

En av intervjupersonerna beskriver att hon blivit stärkt genom deltagandet i Vi-projektet och har fått arbetslivserfarenhet därigenom som kan vara en merit inför framtida jobsök. En av intervjupersonerna delger dessutom en länk till sociala medier där det går att ta del av musik han skapat.

Diskussion

Föreliggande uppsats syftade till att ur ett UVAS-perspektiv undersöka vad unga som varken arbetar eller studerar menar är riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga att hamna i ett utanförskap. Vidare syftade studien att undersöka om en digital plattform som Discord kunde användas för att bidra till en positiv utveckling för de unga vuxnas framtid eller inte, samt vilken betydelse de vuxnas närvaro på Discord hade för de unga vuxna. Slutligen var syftet att undersöka de ungas upplevelser av delaktighet, självbild, framtidsplaner och drömmar. Nämnade aspekter undersöktes utifrån de fyra frågeställningarna:

- Vilka faktorer lyfter UVAS fram som riskfaktorer och skyddsfaktorer för ett utanförskap?
- Hur beskriver UVAS den digitala plattform (Discord-server) som startats i Vi-projektet och vad har den bidragit till?
- Hur beskriver UVAS vuxnas närvaro och de interaktioner som sker på Discord-servern, vilka fördelar och nackdelar lyfter de fram?
- Hur beskriver UVAS sig själva och vad tänker de om sin framtid?

Frågeställningarna för uppsatsen har besvarats utifrån den mycket rika empiri som samlats in under de nio intervjuerna med de unga vuxna, resultatet har sedan analyserats med hjälp av systemteori, empowerment och agency i relation till tidigare forskning. Riskfaktorer som lyfts fram är bland annat funktionsvariationer, psykisk ohälsa, skola, socioekonomisk situation och bakgrund samt familjeförhållanden. De skyddsfaktorer som lyfts fram är bland annat socialt nätverk, bra föräldraskap, skola och gaming. Discord-servern som startades inom ramen för Vi-projektet har i olika grad bidragit till en positiv utveckling för de unga vuxna, för några av intervjupersonerna har den inneburit ett ökat socialt nätverk, arbetslivserfarenhet samt förbättrade förmågor och färdigheter inom olika områden. De vuxnas närvaro på Discord har

inte tillskrivits någon större effekt utifrån enbart deras närvaro, men att ha interaktioner med de vuxna på Discord har däremot beskrivits som positivt för att få information, värdefulla tips och råd samt ny kunskap. Intervjupersonerna har i varierande grad beskrivit sig själva och sina framtidsplaner och drömmar, helhetsintrycket är ändå att de alla har drömmar inför framtiden men har olika grad av upplevelser att kunna påverka sin situation och framtid. Den tidigare forskningen som ligger till grund för uppsatsen stämmer till stor del överens med det resultat som studien har genererat i. Dock så fanns det inte så mycket tidigare forskning att tillgå utifrån delar som berör UVAS upplevda delaktighet, empowerment, agency och betydelsen av sociala nätverk och vuxnas närvaro, eller ur en svensk kontext.

Att intervjuer valdes som metod för datainsamling i denna uppsats grundar sig i den kvalitativa aspekten av det resultat som intervjuer genererar med ett djup som annars är svårt att få. Ett flertal av intervjupersonerna kände sig inte bekväma med att ha muntliga intervjuer och föredrog istället att genomföra intervjun via chatten i textform, något som var en ny erfarenhet och upplevelse för mig. Alla utom en av de intervjuade personer som valde muntliga intervjuer uttryckte att de inte kände sig bekväma med att bli intervjuade utanför Discord, annars hade de kunnat genomföras via Zoom där det finns en funktion i själva programmet för att spela in intervjuerna. Något att ha i åtanke är även att det möjligtvis inte hade gått att nå de här individerna utanför Discord.

Då föreliggande studie resulterade i en mycket rik empiri hade fler frågeställningar kunnat undersökas, men utifrån att detta är en magisteruppsats så hade studien då blivit alldeles för stor. Därav har det varit en utmaning att sortera ut det som varit av relevans för studiens syfte och frågeställningar då det har funnits mycket intressanta teman och aspekter i materialet.

Riskfaktorer för att bli UVAS

En del av studiens syfte var att ta reda på vilka faktorer de unga vuxna som har intervjuats upplever vara riskfaktorer för att hamna i ett utanförskap utan arbete eller studier. Den insamlade empirin presenterar en rad olika riskfaktorer som de unga lyft fram, både utifrån sin egen situation men även utifrån vad de tänker kan bidra till att andra individer blir UVAS. Psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk funktionsvariation, fysisk funktionsvariation, inlärningssvårigheter och andra diagnoser är något som de unga menar kan utgöra riskfaktorer för unga vuxna, detta är något som styrks genom tidigare forskning som ligger till grund för studien, då unga vuxna med fysiska eller neuropsykiatriska funktionsvariationer samt psykisk ohälsa är överrepresenterade bland gruppen UVAS (Autism- aspergerförbundet, 2013; Baggio m.fl., 2015; MUCF, 2021; Power m.fl., 2014; Sabella, 2021) Att detta relateras till riskfaktorer för att bli UVAS grundar sig i att unga vuxna med ovanstående svårigheter kan ha sämre förutsättningar för att lyckas i skolan utifrån den traditionella skolmodellen, detta i sin tur innebär att många unga inte fullföljer sin utbildning, går ut skolan utan fullständiga betyg och väljer att inte vidareutbilda sig. Att inte ha en gymnasieexamen är i sig en stor riskfaktor för att hamna i ett utanförskap (Autism- och aspergerförbundet, 2020; Baggio m.fl., 2015;

Csintalan & Badulescu, 2017; Dube & Orpinas, 2009; Eurofound, 2012; Fortin m.fl., 2006; Havik m.fl., 2015; MUCF, 2021; OECD, 2013; Pellegrini, 2007; Sanchez, 2012; Wilkins, 2008). För de som har svårigheter utifrån en funktionsvariation eller inlärningssvårigheter så är det viktigt att få rätt stöd och insatser tidigt för att kunna förebygga eventuella skolavhopp, samt för att ge dessa individer likvärdiga förutsättningar till att klara av skolan som andra jämnåriga. Flera av intervjupersonerna beskriver hur de saknat stöd i skolan utifrån sina svårigheter och menar att lärare och föräldrar behöver vara mer uppmärksamma på barnen och ungdomarna, för att upptäcka om de har svårigheter inom något område. Det framkommer även att det finns brister i skolan avseende att ge eleverna rätt stöd och insatser för att kunna nå upp till läromålen, detta i sin tur kan ha negativ inverkan på den ungas välmående. Tidigare forskning belyser också denna problematik och de brister som finns i skolan och pekar på konsekvenser av detta som skolvägran, skolk, långa frånvaroperioder och avhopp från skolan, något som kan påverka de ungas framtidsutsikter och livskvalitet avsevärt (Autism- och aspergerförbundet, 2020; Brandibas m.fl., 2004; Dube & Orpinas, 2009; Fortin m.fl., 2006; Havik m.fl., 2015; Kaspersen m.fl., 2012; Kearney, 2008; Kearney & Bates, 2005; Pellegrini, 2007; Sanchez, 2012; Thambirajah m.fl., 2008; Wilkins, 2008). Skolan lyfts fram av flera intervjupersoner som allt för enformigt utformad, den är inte utformad för alla, även detta är något som stärks av tidigare forskning (Andersson, 2021; Autism- och aspergerförbundet, 2020; MUCF, 2021). Att unga väljer att inte gå till skolan kan även grunda sig i en skoltrötthet eller att de unga upplever allt för höga krav på sig från skolan som de inte upplever att de har förmågan att bemästra (Sabella, 2021), något som även lyfts fram av Havik m.fl. (2015) och där de menar att det är viktigt att uppmärksamma dessa unga individer i tid och sätta in stöd och insatser för att förhindra skolavbrott. Även att behöva byta skola under studietiden lyfts fram av en intervjuperson som orsaken till att hon slutade gå till skolan, detta resulterade i att hon missade ett år i grundskolans årskurs 6. Utifrån tidigare forskning lyfts inte skolbyte fram som riskfaktor, förutom i den kontext där det handlar om barn som blir placerade utanför hemmet och då får byta skola innan de fyllt 13 år (Pitkänen, m.fl., 2021). När skolan beskrivs som en riskfaktor kan detta förstås utifrån systemteori (Payne, 2008) där den unga är ett system och skolan utgör ett system, när skolgången beskrivs som för enformigt utformad för att alla elever ska lyckas så talar vi om återkopplingslingor utifrån systemteorin. När en individ med svårigheter som beskrivits ovan behöver mer stöd från skolan (inflöde) men inte får det (genomflöde) så kan det innebära att eleven inte lyckas i skolan (utflöde) och effekten kan då bli att eleven hoppar av skolan och inte får fullständiga betyg (återkopplingslinga). Den unga påverkas negativt av att inte fullfölja sin utbildning då det kan leda till att hen hamnar i ett utanförskap och blir UVAS. Skolan som system är då dysfunktionellt och den ungas system kan förklaras som multifinalitet, alla elever gick i skolan utifrån samma upplägg men fick olika resultat, det vill säga några av dem klarade inte av att fullfölja skolan.

En annan riskfaktor som lyfts fram av de unga handlar om att frångå normer i samhället, det kan då handla om att ha en upplevelse av att inte passa in i de sociala konstruktioner och system som finns i samhället. Att inte vara som alla andra barn eller ungdomar kan medföra

att man hamnar i ett utanförskap då man inte passar in och blir mobbad, att vara oliktankande är också en riskfaktor då det är omgivningen som avgör om individen ska accepteras eller uteslutas. Ett annat normbrytande beteende som lyfts fram är de unga som idag tänker att de ska försörja sig genom Youtube, Tik Tok, Instagram och andra sociala medier genom att göra sådant de tycker är roligt. Detta är normbrytande då det är ett avsteg från de traditionella yrkesvalen och utgör samtidigt en riskfaktor då det krävs en unik idé för att få tillräckligt många följare, och sedan behålla dem, något som är en förutsättning för att kunna tjäna pengar på det här sättet. Ovan beskrivna sätt att frångå normer på handlar om relationer till olika system (Payne, 2008), där flödet av energin mellan den unga och andra omringvarande system kan förklaras utifrån genomflöde där energin som flödar in i ett system från ett annat tas emot och hanteras, vilket bestämmer utflödet av energin, alltså vilken effekt energin får på omgivningen, i detta fall handlar det om att den unga frångår de normer som är rådande i den miljö eller situation som hen befinner sig i, återkopplingslingor talar då om hur utflödet blir, i ovan beskrivna sammanhang blir resultatet att den unga hamnar utanför systemet och ses som udda, oliktankande eller bryter mot normer utifrån att hen väljer att försörja sig på ett sätt som inte ingår i de traditionella yrkesvalen.

Familj och hemförhållanden beskrivs av de unga vuxna som en riskfaktor utifrån att dåliga relationer till syskon och föräldrar kan påverka den ungas välmående och psykiska hälsa. Att ha föräldrar som ställer krav på den unga som hen upplever vara för höga kan också vara en riskfaktor enligt de unga vuxna. Familjens och den socioekonomiska bakgrundens betydelse för UVAS är något som även lyfts i tidigare forskning utifrån att unga som växer upp med föräldrar som är ointresserade av utbildning, har låg socioekonomisk status, missbruks- eller psykiatrisk problematik, är ensamstående, långtidsarbetslösa eller har en bristande föräldraförmåga löper större risk för att misslyckas i skolan och bli UVAS (Andersson, 2021; Pitkänen m.fl., 2021). I resultatet framkommer även att unga vuxna kan ha en bild av att de kan bo hemma hos föräldrarna resten av livet och inte behöver göra några ansträngningar för att få jobb eller studera, istället kan mycket av den ungas vardag ägnas åt att spela online, något som beskrivs som en riskfaktor av en ung vuxen. Detta styrks då Stavropoulos m.fl. (2019) i sin forskningsstudie kunnat visa på ett samband mellan att utveckla Internet Gaming Disorder (IGD) och unga vuxna som bor hemma hos sina föräldrar. Familjen utgör alltså ett viktigt naturligt system (Payne, 2008) för unga vuxna och det är viktigt att energiflödet mellan den unga och familjen är fungerande i alla delar för att hen ska få en bra livskvalitet och utveckling, då detta system påverkar den ungas system i många olika avseenden.

En annan riskfaktor som nämns av en ung vuxen handlar om risken att bli UVAS utifrån att vara utrikesfödd, som nyanländ till Sverige kan det vara svårt att få jobb på den reguljära arbetsmarknaden och risken för att hamna i ett utanförskap ökar, att vara utrikesfödd lyfts även fram som en riskfaktor för UVAS utifrån MUCF (2021). Även att vara uppväxt i ett område eller land med sämre socioekonomiska förutsättningar visar sig vara en riskfaktor för att bli UVAS (Andersson, 2021; Ayllón & Nollenberger, 2016; Baggio m.fl., 2015; Csintalan

& Badulescu, 2017; de Lange m.fl., 2014; Illieva-Trichkova & Boyadjieva, 2020; MUCF, 2021; Pitkänen, 2021).

Differentiering (Payne, 2008) handlar om den komplexitet som uppstår när antalet komponenter i ett system ökar, detta kan användas för att förstå den komplexitet som unga vuxna upplever idag då samhället ständigt utvecklas och förändras och det finns många olika vägar att välja samt en annan frihet när det kommer till arbete och studier, detta har visat sig kunna innebära en ökad osäkerhet för unga vuxna som inte vet vad de ska välja, komplexiteten i detta lyfts både av intervjupersonerna och i tidigare forskning (Ayllón & Nollenberger, 2016; de Lange m.fl., 2014; O'Connor, 2014). En av de unga menar att denna komplexitet inte var lika omfattande tidigare då det inte fanns lika många valmöjligheter och samhället bestod av mindre grupper, komponenterna för varje system var alltså inte lika många.

Missbruk av narkotika och alkohol samt kriminalitet är riskfaktorer för UVAS som lyfts utifrån tidigare forskning (Baggio m.fl., 2015; Rodwell, m.fl., 2018) men utifrån intervjuerna nämns detta mer som en konsekvens av att bli UVAS, inte tvärtom, något som även lyfts i Anderssons (2021) studie.

Under intervjuerna framkommer även att avsaknad av information kring vad som förväntas på en utifrån att vara vuxen är en riskfaktor för att bli UVAS, detta kan härledas till dysfunktionella system och hjälpsystem runt omkring de unga i form av bristande inflöde (Payne, 2008) av information från skola, samhälle och föräldrar. Att inte få hjälp av systemen runt omkring i form av information gällande att skriva in sig på arbetsförmedlingen, gå med i a-kassa eller söka försörjningsstöd ger konsekvenser då den unga hamnar i en utsatthet som riskerar att bli till ett utanförskap. Gaming är något som tycks vara både en riskfaktor och en skyddsfaktor för unga idag, det blir en riskfaktor när den unga spenderar allt för mycket tid åt att spela och drar sig undan från sitt sociala liv, arbete och studier och ger upphov till konsekvenser både socialt och ekonomiskt (Stavropoulos m.fl., 2019; Suwa & Suzuki, 2013). Konsekvensen kan även bli att den unga utvecklar IGD (Stavropoulos, 2019). Systemets homeostas (Payne, 2008) hos den unga vuxna påverkas då spelandet blir en allt större del av livet och kan antingen resultera i att systemets stabilitet kan vidmakthållas trots de inflöden som skapar förändringar i systemet, den unga kan då behålla sin grundidentitet intakt, medan om hela systemet påverkas av förändringarna så sker förändringar i den ungas ursprungliga natur, reciprocitet (Payne, 2008).

Covid-19 är också en riskfaktor som lyfts utifrån de unga själva men också utifrån tidigare forskning, då effekterna av Covid-19 pandemin förväntas påverka gruppen unga vuxna och UVAS avsevärt med en hög ökning av arbetslösheten i såväl Sverige som andra länder i Europa och världen (MUCF, 2021; Palmer & Small, 2021; Thamesberger & Bacher, 2020).

Skyddsfaktorer för att inte hamna i ett utanförskap

Som nämndes ovan så lyfts även gaming som en skyddsfaktor för UVAS, en av de unga vuxna hävdar att gaming kan innebära en trygghet för barn och ungdomar, samtidigt som flera av de unga vuxna benämner gaming som en social aktivitet där de kan prata med vänner. Stavropoulos m.fl. (2019) bekräftar detta då många unga idag inte har ett stort socialt nätverk eller socialt kapital i den fysiska världen, då kan gaming och online-världen fungera kompensatoriskt för detta. Sociala nätverk och relationer spelar en stor roll för de flesta människors välmående och tidigare forskning (Andersson, 2021) visar även på att ett stort socialt kapital och nätverk är av betydelse för unga vuxna i att komma ut på arbetsmarknaden och erhålla en högre självförmåga, det vill säga en tro på sin egen kapacitet och förmåga (April m.fl., 2012; Bandura, 1991; Floyd m.fl., 2013; Lecompte m.fl., 2014). Gaming kan således utgöra fungerande system för de unga vuxna som ger positiva återkopplingslingor och resulterar i att den unga kan vidmakthålla systemets homeostas (Payne, 2008).

Systemens betydelse lyfts även fram utifrån den betydelse som vuxna så som lärare, tränare och föräldrar kan ha för den unga vuxnas situation. De unga vuxna beskriver hur stöd och information från vuxna i nära relationer men även i olika former av professioner kan göra stor skillnad för unga att inte hamna i ett utanförskap och på deras väg till att komma ut i arbete eller studier. Att vuxna lyssnar på sina barn och unga i sin närhet lyfts också som en skyddande faktor, och visar på betydelsen av agency (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; James & James, 2012; Lecompte m.fl., 2014) för unga, deras situation och utveckling (Pitkänen m.fl., 2021; Sabella, 2021). Ungdomar och unga vuxna som upplever sig ha en hög nivå av agency upplever dessutom att de ofta har mindre skolrelaterade problem och mer stabila familjeförhållanden, än unga med en låg upplevd nivå av agency (Juang & Silbereisen, 2002; Vallacher & Wegner, 1989). De vuxna i omgivningen uppges kunna utgöra en viktig bro för de unga till olika samhällsfunktioner och ut i arbete, samt för att den unga ska kunna få information om hur de olika systemen i samhället fungerar. De vuxna ingår då i det informella hjälpsystem som finns inom systemteori, och fungerar som en brygga till formella system och sociala system som den unga behöver vända sig till (Payne, 2008).

Skolan anses även kunna vara en skyddande faktor för UVAS då positiva erfarenheter av skola och utbildning kan motivera unga vuxna till fortsatta studier. När skolan är ett fungerande system så innebär den en skyddsfaktor då utbildning och att erhålla gymnasieexamen är en av de viktigaste faktorerna i den rådande situationen med ungdomsarbetslösheten (Csintalan & Badulescu, 2017; Brandibas m.fl., 2014; Kearney, 2008; Kearney & Bates, 2005; MUCF, 2021; Thambirajah m.fl., 2008). Utbildningsnivån hos unga utgör en betydelsefull faktor i risken för att hamna i ett utanförskap (de Lange m.fl., 2014; Forslund & Liljeberg, 2020; Illieva-Trichkova & Boyadjieva, 2020) samtidigt så hävdar Ayllón och Nollenberger (2016) att det dåliga utbudet av jobbtillfällen verkar motivera fler ungdomar och unga vuxna att utbilda sig. Detta är ett exempel på hur system på makronivå kan påverka individer på mikronivå.

Genom att förändra skolan som system (Payne, 2008) med ett utvecklande av undervisningsformer och förändringar av upplägget för skolgången, mer stöd från lärare och andra resurspersoner samt anpassning av miljön så kan skolan bli en skyddsfaktor även för de med olika svårigheter (Andersson, 2021; Autism- och aspergerförbundet, 2013; Havik m.fl., 2015; MUCF, 2021; Sabella, 2021). Ett större utbud av olika utbildningsformer tycks också kunna underlätta för unga vuxna att återuppta eller fortsätta med studier (Andersson, 2021; Sabella, 2021). Även anpassning av arbetsplatser och praktik med flexibel närvaropolicy, lättsamma och lugna miljöer samt en tillåtande självständighet med stöttande och förstående chefer och mentorer, är något som har identifierats utifrån tidigare forskning som skyddande faktorer för att bli UVAS och underlätta för fler unga vuxna att komma ut i arbete eller praktik (Sabella, 2021). Delar av detta är även sådant som de unga lyfter under intervjuerna, och kan tolkas som skyddsfaktorer.

Vi-projektet och Discordservern

Vi-projektet kan anses utgöra ett socialt system (Payne, 2008) för de unga vuxna som deltar i projektet, där Discord fungerar som ett system mellan kommun, myndigheter, UVAS och andra aktörer där förhoppningen är att energin som flödar mellan systemen ska kunna bidra till en positiv förändring för UVAS. De vuxna från Vi-projektet på Discord-servern har utifrån intervjuerna med de unga vuxna beskrivits utgöra ett system där de unga fått värdefull information och kunskap, samtidigt som de vuxna har arbetat för att skapa motivation och intresse hos de unga vuxna och gett dem värdefulla tips och råd. Nämnas bör även att man inom Vi-projektet har arbetat empowermentorienterat (Fraser m.fl., 2004; Lord & Hutchkinson, 1993; Moula, 2009; Wallerstein, 1992; Åhl, 2020) på Discord-servern då man anställt två UVAS-rådgivare som arbetat i projektet, UVAS-rådgivarna anställdes utifrån deras roll som UVAS och deltagare i Vi-projektet och fick lämna in ansökan till tjänsterna. Denna roll är något som beskrivits av en av UVAS-rådgivarna som en bra arbetslivserfarenhet att kunna skriva med på sitt CV. Samtidigt kan man se det ur ett agency-perspektiv då anställningen och rollen som UVAS-rådgivare kan antas ha bidragit till en högre upplevd nivå av agency hos UVAS-rådgivarna (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; James & James, 2012; Kuczynski & DeMol, 2015; Lecompte m.fl., 2014; Zimmerman & Cleary, 2006). Discordservern har även fungerat som ett system för de unga där de haft möjligheten att utöka sitt sociala nätverk och sociala kapital genom interaktionen med andra unga vuxna (Andersson, 2021; Stavropoulos, 2021). Discord har beskrivits som en plats där de unga kan vara sig själva och systemet har då kunnat bevara sin homeostas (Payne, 2008), samtidigt som det är en plats där de unga vuxna kan utbyta erfarenheter och kunskap med varandra och lära av varandra. Det här visar på stabila system med fungerande in- ut- och genomflöden samt återkopplingslingor utifrån systemteori (Payne, 2008). Av några intervjupersoner har dock systemet beskrivits som mindre bra utifrån att de saknat tydlig och tillräcklig struktur och mål för servern, detta har då skapat förvirring och osäkerhet bland dessa unga vuxna. Då har genomflödet och utflödet i systemet fungerat mindre bra (Payne,

2008). Discordservern upplevs som ett positivt alternativ att försöka nå ut till och skapa en mötesplats för ungdomar och unga vuxna då de fysiska mötesplatserna minskar i dagens samhälle, framförallt utifrån restriktioner till följd av Covid-19. Samtidigt påtalar en av intervjupersonerna att detta kan vara ett steg i att minska generationsklyftorna idag då fler vuxna bjuds in till naturliga mötesplatser för unga.

De studiecirkelar i konst och mindfulness som har anordnats på Discord är något som har varit positivt för de unga, bland annat har några av dem utvecklat sina förmågor i att teckna och en av dem upplever en ökad kontroll över sig själv utifrån studiecirkeln i mindfulness. Att ha utvecklat dessa förmågor och färdigheter går att relatera till tre av de fyra delarna i agency; self-esteem, self-efficacy och internal control (April m.fl., 2012; Bandura 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; Lecompte m.fl., 2014) då de kan antas ha haft positiv inverkan på deltagarnas självförtroende, självförmåga och för den upplevda kontrollen över de egna handlingarna.

UVAS upplevda självbild och framtidstro

De unga vuxna som har intervjuats i föreliggande uppsats har fått svara på frågor utifrån deras upplevda självbild och självförtroende, framtidstro, delaktighet i samhället och drömmar. Nivån av agency hos de unga vuxna har kunnat identifieras utifrån dessa frågeställningar, varav en del av de unga visar på en ganska hög nivå av agency, medan några tycks ha en lägre nivå av upplevd agency (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; James & James, 2012; Kuczynski & DeMol, 2015; Lecompte m.fl., 2014; Zimmerman & Cleary, 2006).

Att uppleva en lägre nivå av agency kan relateras till olika faktorer som till exempel att ha en ansträngd familjesituation med föräldrar som missbrukar eller lider av psykisk ohälsa, har dålig socioekonomisk status och ett dåligt föräldraskap (Andersson, 2021; Pitkänen, 2021), detta då dessa faktorer kan påverka den ungas upplevda självförmåga, självförtroende, interna kontroll och syfte i livet i en negativ riktning. Har man en ansträngd familjesituation så kan det vara svårt att tro och känna att man har någon makt att påverka vad som händer i ens liv (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; Lecompte m.fl., 2014). En av de unga vuxna beskriver hur en funktionsvariation utgör ett hinder för honom i att kunna arbeta med eller göra sådant som han drömmer om, funktionsvariationen innebär en stor begränsning för honom utifrån hans fysik. Samtidigt så går det att identifiera agency i en högre grad utifrån hans inställning att han får hitta andra drömmar att arbeta mot, något som visar på självförtroende, självförmåga, syfte i livet och intern kontroll (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; Lecompte m.fl., 2014). Några av intervjupersonerna beskriver sitt självförtroende som lågt och anser sig inte ha makten eller redskapen till att kunna bygga upp det igen, samtidigt så finns det en hoppfullhet om att nå upp till drömmar i framtiden och att få en bättre psykisk hälsa. Några andra av intervjupersonerna beskriver istället att de har ett medel självförtroende och en av dem menar på att hennes självförtroende inte kan bli bättre, vilket visar på högre nivåer av agency (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd

m.fl., 2013; James & James, 2012; Kuczynski & DeMol, 2015; Lecompte m.fl., 2014; Zimmerman & Cleary, 2006;). Nivån av agency varierar alltså hos de unga vuxna, men total avsaknad av agency kan inte sägas finnas hos någon av dem.

Det framkommer även att stöd från andra i form av motivation, uppmuntran, en tro på dem samt information är av betydelse för de unga vuxna. Samtidigt är det flera av de unga vuxna som beskriver vikten av att de själva gör vad de kan för att uppnå sina mål och drömmar, detta kan de göra genom att lära sig mer om det dem är intresserade av, söka information om hur de ska gå tillväga samt utveckla färdigheter och förmågor som behövs för att nå dit de vill. Detta visar på både agency och empowermentprocesser som handlar om att stärka sig själv och ta makten över sitt eget liv och sina handlingar (April m.fl., 2012; Bandura, 1991, 2001; Floyd m.fl., 2013; Fraser m.fl., 2004; James & James, 2012; Kuczynski & DeMol, 2015; Lecompte m.fl., 2014; Lord & Hutchkinson, 1993; Moula, 2009; Wallerstein, 1992; Zimmerman & Cleary, 2006; Åhl, 2020). Genom att tillgodose de behov och önsknings som UVAS har i relation till sina drömmar, genom att se till att införskaffa sig nya erfarenheter och kunskap, så främjas empowermentprocessen (Moula, 2009). Studiecirkelarna på Discordservern är något som beskrivs ha varit stärkande för de unga vuxna som har deltagit i dem, genom att de har utvecklat förmågor och skaffat sig nya erfarenheter och kunskap, vilket är en viktig del i empowerment-processen (Fraser m.fl., 2004; Moula, 2009; Åhl m.fl., 2020). Att känna delaktighet i samhället är också en viktig aspekt utifrån empowerment (Fraser, 2004; Lord & Hutchkinson, 1993; Moula, 2009; Wallerstein, 1992; Åhl m.fl., 2020). De unga vuxna i studien har fått svara på frågor utifrån sin upplevda delaktighet i samhället, det visade sig att många av de unga vuxna inte upplever sig särskilt delaktiga i samhället. Att ha ett meningsfullt arbete beskrevs av många som en viktig aspekt i att känna sig delaktig i samhället då delaktigheten upplevs bygga på att man som individ bidrar med något till samhället.

Studiens tillförlitlighet

Studien har sina begränsningar varav en består i att studiens resultat inte är generaliserbara, vilket heller inte har varit syftet. Det är däremot viktigt att belysa det då studien är gjord med kvalitativ metod och berör en mindre grupp med deltagare. Resultaten ska därför inte läsas som att de är giltiga för hela gruppen UVAS. Å andra sidan ger studien en djupare insikt i och förståelse för de ungas egna upplevelser och erfarenheter av orsaker, riskfaktorer och skyddsfaktorer för att bli UVAS eller att hamna i ett utanförskap. Studien bidrar även till en insikt i och förståelse för de ungas upplevelser och tankar kring Discord och de vuxnas närvaro på Discord samt hur de ser på sig själva och sin egen framtid (Bryman, 2011).

I kvalitativa studier brukar man använda sig av *tillförlitlighet och äkthet* när man diskuterar studiens reliabilitet och validitet, reliabilitet och validitet är kriterier som lämpar sig bättre för kvantitativa studier där man kan mäta resultaten på ett annat sätt än i kvalitativa studier (Bryman, 2011). *Tillförlitlighet* består av fyra delkriterier med motsvarigheter inom

kvantitativ forskning. *Trovärdighet* är det första delkriteriet och är motsvarigheten till intern validitet, detta innebär att resultatet i studien ska överensstämma med den sociala verklighet som är gällande för det som framkommit under insamlingen av empirin. Trovärdigheten skapas genom att det säkerställs att forskningen har bedrivits i enlighet med rådande regler för forskning samt att man som forskare återkopplar resultaten till de som deltagit i studien, för att sedan få bekräftat att resultaten som framkommit överensstämmer med den sociala verklighet som forskaren har fått ta del av under studiens gång (Bryman, 2011). *Överförbarhet* är det andra delkriteriet och skapas genom att forskaren återger fylliga eller täta beskrivningar av de detaljer som ingår i den kontext eller kultur som forskaren har studerat. En fyllig beskrivning eller redogörelse av det man har studerat ger läsaren möjlighet att göra en bedömning av hur överförbara resultaten är till en annan kontext (Bryman, 2011; Lincoln & Guba, 1985, 1994). *Pålitlighet* som är det tredje delkriteriet kan sägas vara en motsvarighet till den kvantitativa forskningens reliabilitet och innebär att forskaren ska säkerställa att en enhetlig och tillgänglig redogörelse för forskningsprocessens alla faser skapas. Det fjärde och sista delkriteriet är *möjligheten att styrka och konfirmera* som innebär att forskaren utifrån förståelsen att det inte är möjligt att vara helt objektiv i sin forskning, ändå säkerställer att hens personliga värderingar eller teoretiska utgångspunkter inte får styra utfallet av och genomförandet av studien (Bryman, 2011; Lincoln & Guba, 1985, 1994). Förutom tillförlitlighet så diskuteras även *äkthet* i förhållande till kvalitativa studier, Guba och Lincoln (1985, 1994) menar att äkthet handlar om att studien ska ge en tillräckligt *rättvis bild* av de åsikter och uppfattningar som yttrats av deltagarna i studien, den ska hjälpa deltagarna i studien att få en bättre förståelse av den sociala situation och miljö som de lever i (*ontologisk autencitet*). Studien bör dessutom bidra till att deltagarna får en bättre förståelse för hur andra i samma miljö och situation upplever saker (*pedagogisk autencitet*), samtidigt som studien bör bidra till att deltagarna kan förändra sin situation (*katalytisk autencitet*) och att de fått bättre möjligheter till att genomföra de förändringar som behövs (*taktisk autencitet*) (Bryman, 2011; Lincoln & Guba, 1985, 1994). I föreliggande studie har samtliga kriterier för tillförlitlighet och äkthet behandlats och eftersträvat att uppnå då deltagarna i studien har fått läsa igenom och verifiera det som skrivits i resultatet för studien, dels för att säkerställa att den sociala verklighet som uppfattats under intervjuerna överensstämmer med deras bild, dels för att säkerställa att konfidentialiteten inte bryts utifrån det skrivna resultatet. För samtliga deltagare är presentationen av dem och resultatet godkänd då de inte är oroliga för att någon utanför Discord-servern ska kunna identifiera dem. Steg för steg i uppsatsens process har beskrivits med strävan att göra alla delar så tydliga och transparenta som möjligt. Genomgående under studiens gång har återkoppling till studiens syfte och frågeställningar gjorts för att säkerställa att det är dem som varit styrande för studien, och därmed utesluta att inte mina egna värderingar eller de teoretiska utgångspunkterna varit styrande eller påverkat resultat eller slutsatser för studien. Genom att deltagarna fått läsa igenom resultatdelen så har de olika delkriterierna för äkthet uppfyllts, då de genom att få ta del av det slutgiltiga materialet även fått ta del av varandras sociala verkligheter och därmed fått en uppfattning kring hur deras egen sociala verklighet ser ut i förhållande till andras i samma situation. Detta har även kunnat ge idéer om olika typer av förändringar som den enskilde kan göra för att förändra och

förbättra sin situation. Dessutom har frågorna i intervjuguiden medvetet utformats på ett sätt som skapar reflektion och bidrar till en ökad medvetenhet hos deltagarna. Uppföljningsfrågor har ställts för att säkerställa att det jag uppfattat stämt överens med det som deltagaren har velat förmedla.

Studiens implikationer och vidare forskning

UVAS är en oroande grupp som har ökat i omfattning i Sverige och Europa, och som kan tänkas fortsätta att öka i och med den pandemi som pågår just nu i Sverige och världen över. Att varken ha arbete eller studera riskerar att resultera i negativa konsekvenser för den unga och hans utveckling och identitetsskapande, men även för samhället i stort. På så sätt är studien högst relevant för samhället i stort men även för barn- och ungdomsvetenskapen då den handlar om och belyser just ungdomar och unga vuxnas situation och livsvillkor. Studien kan generera mer kunskap och förståelse kring UVAS, riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga att hamna i ett utanförskap, utifrån ett UVAS-perspektiv. Men även hur vuxnas närvaro i onlinemiljöer påverkar dem, eller inte påverkar dem, samt hur de ser på sig själva och sin framtid. Då det är högst aktuellt för samhället och barn- och ungdomsvetenskapen att få veta mer om gruppen UVAS och de komplexa bakomliggande orsakerna till att bli UVAS, skulle vidare forskning om målgruppen behöva bedrivas. Framförallt skulle vidare forskning kunna fokusera på att utvärdera de många insatser som görs för gruppen, utifrån ett UVAS-perspektiv. Mycket av den tidigare forskningen och de rapporter som studien vilar på belyser att flera insatser och åtgärdsprogram har tillsatts för UVAS genom åren, men utan att ge någon nämnvärd effekt. Därför vore det av stort värde att bedriva forskning ur ett UVAS-perspektiv för att tillvarata deras röster och upplevelser kring vad som fattas och vad de behöver i den situation de befinner sig eller har befunnit sig i, så att vi kan arbeta mer effektivt för att förebygga att fler ungdomar och unga vuxna hamnar i ett utanförskap utan arbete och studier. Det hade även varit intressant att göra en studie för att undersöka hur man kan arbeta för att öka agency och empowerment hos UVAS, betydelsen av socialt nätverk och vuxna i UVAS närhet. Vidare finns det kunskapsluckor om gruppen UVAS utifrån en svensk kontext då mycket av den tidigare forskningen grundar sig på studier gjorda i andra länder än Sverige.

Referenser

April, K. A., Dharani, B., & Peters, K. (2012). Impact of locus of control expectancy on level of well-being. *Review of European Studies*, 4(2), 124-137.

Hämtad den 13 april från: <https://ccsenet.org/journal/index.php/res/article/view/17726>

Andersson, A. (2021). Social capital and self-efficacy in the process of youth entry into the labour market: Evidence from a longitudinal study in Sweden. *Research in Social Stratification and Mobility*, 71(February 2021), 100580.

Hämtad den 20 juli från: <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2020.100580>

Autism- och Aspergerförbundet. (2013). *Autism- och aspergerförbundets undersökning om skolan*.

Hämtad den 11 maj från:

https://www.autism.se/media/q0mhxroj/skolenk%C3%A4t_autism-_och_aspergerf%C3%B6rbundet.pdf

Autism-och Aspergerförbundet. (2020). *Medlemsundersökning om skolan 2020 - uppdaterad rapport*.

Hämtad den 15 juli från:

<https://www.autism.se/media/elrnzvh/skolenk%C3%A4t-2020-slutversion.pdf>

Ayllon, S., & Nollenberger, N. (2016). Are Recessions Good for Human Capital Accumulation? *NEGOTIATE Working Paper no. 5.1*.

Hämtad den 15 maj från:

<https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5ac645bb8&appId=PPGMS>

Baggio, S., Iglesias, K., Deline, S., Studer, J., Henchoz, Y., Mohler-Kuo, M., & Gmel, G. (2015). Not in education, employment, or training status among young Swiss men: longitudinal associations with mental health and substance use. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 2015, 56(2), 238–243.

Hämtad den 11 maj från:

https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_2D3B63A46E94.P001/REF.pdf

Balfanz, R., & Byrnes, V. (2012). *The importance of being in school: A report on absenteeism in the nation's public schools*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Center for Social Organization of Schools.

Hämtad den 8 maj från:

https://ies.ed.gov/ncee/edlabs/regions/west/relwestFiles/pdf/508_ChronicAbsenteeism_NatlSummary_Balfanz_Byrnes_2012.pdf

Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287.

Hämtad den 13 april från:

<https://ssrbsite.files.wordpress.com/2018/02/bandura-1991-soc-cog-theory.pdf>

Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26.

Hämtad den 13 april från: <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura2001ARPr.pdf>

Brandibas, G., Jeunier, B., Clanet, C., & Fouraste, R. (2004). Truancy, school refusal and anxiety. *School Psychology International*, 25(1), 117–126. doi:10.1177/0143034304036299.

Hämtad den 19 maj från:

<https://journals-sagepub-com.ezproxy.server.hv.se/doi/pdf/10.1177/0143034304036299>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa.

Hämtad den 30 mars från: <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 2. Liber.

Csintalan, C., & Badulescu, A. (2017). UNEMPLOYMENT, NEETS AND THE SOCIAL ROLE OF EDUCATION IN EUROPE. *Annals of the University of Oradea: Economic Science*, 28(1), 97-105.

Hämtad den 7 maj från:

<http://anale.steconomieuoradea.ro/volume/2017/n1/9.pdf>

de Lange, M., & Gesthuizen, Wolbers, M. H. J. (2014). Youth Labour Market Integration Across Europe. The Impact of Cyclical, Structural, and Institutional Characteristics. *European Societies*, 16(2): 194–212. Doi: 10.1080/14616696.2013.821621.

Hämtad den 7 maj från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLe80SeqLA4yOvqOLCmsEmeqK9Srqm4TLawXWS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=sxi&K=95430696>

Dube, S.R., & Orpinas, P. (2009). Understanding excessive school absenteeism as school refusal behavior. *Children & Schools*, 31(2), 87–95.

Hämtad den 19 maj från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLe80SeqLA4yOvqOLCmsEmep7NSsKi4SLWWxWS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=sxi&K=38506084>

Eurofound. (2012). NEETs – *Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. doi:10.2806/41578.

Hämtad den 11 maj från:

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1254_en.pdf

Floyd, F. J., Seltzer Mailick, M., Greenberg, J. S., & Song, J. (2013). Parental bereavement during mid-to-later life: pre-to postbereavement functioning and intrapersonal resources for coping. *Psychology and Aging*, 28(2), 402-413.

Hämtad den 12 april från:

https://www.researchgate.net/publication/232608826_Parental_Bereavement_During_Mid-to-Later_Life_Pre-_to_Postbereavement_Functioning_and_Intrapersonal_Resources_for_Coping

Folkhälsomyndigheten. (2020, 23 mars). *Unga som varken arbetar eller studerar*.

Hämtad den 4 maj från:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/livsvillkor/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar/>

Forslund, A., & Liljeberg, L. (2020). *Unga som varken arbetar eller studerar - en kartläggning och kunskapsöversikt*.

ISBN: 978-91-88561-36-7. Forte - Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

Hämtad den 5 maj från:

<https://forte.se/publikation/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar-en-kartlaggning-och-kunskapsöversikt/>

Fortin, L., Marcotte, D., Potvin, P., Royer, E., & Joly, J. (2006). Typology of students at risk of dropping out of school: Description by personal, family and school factors. *European Journal of Psychology of Education*, 21(4), 363–383.

Hämtad den 20 maj från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLLe80SeqLA4yOvqQLCmsEmep7NSsKm4TbKWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgeyx9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=aph&K=24779652>

Fraser, S., Lewis, V., Ding, S., Kellett, M., & Robinson, C. (2004). *Doing research with children and young people*. Sage publications.

Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. I: N.K. Denzin., Y.S. Lincoln (Red.). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Hämtad den 20 juli från:

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP356/Guba%20%26%20Lincoln%201994.pdf>

Havik, T., Bru, E., & Ertesvag, S. K. (2015). Assessing reasons for school non-attendance. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 59(3), 316–336.

Hämtad den 11 maj från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLe80SeqLA4yOvqOLCmsEmep69Srqe4S6%2BWXWS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgeyx9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=aph&K=101735760>

Hjeds Löfmark, M., & Eriksson, J. (2014). *Arbetslöshet och utanförskap bland unga i Europa - En makroekonomisk studie av NEET*. Svenska institutet för europapolitiska studier. Rapport nr. 1 februari 2014. EO Grafiska: Stockholm.

Hämtad den 28 juni från:

<http://ungdomstorget.nu/wp-content/uploads/2016/10/NEETS-2014.pdf>

Illieva-Trichkova, P., & Boyadjieva, P. (2020). Young people's agency over continuing education in situations of early job insecurity: from enabling to stumbling. *Studies in Continuing Education*, 42(3), 279-297.

Hämtad den 4 maj från:

<https://www-tandfonline-com.ezproxy.server.hv.se/doi/full/10.1080/0158037X.2019.1615424>

James, A., & James, A. (2012). *Key Concepts in Childhood Studies*. (Uppl. 2). Sage publication.

Juang, L. P., & Silbereisen, R. K. (2002). The relationship between adolescent academic capability beliefs, parenting and school grades. *Journal of Adolescence*, 25(1), 3–18.

Hämtad den 23 juli från:

<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1040.395&rep=rep1&type=pdf>

Kaspersen, S.L., Bungum, B., Buland, T., Slettebak, R., & Ose, S.O. (2012). *Holdninger til fravær og nærvær i skole og arbeidsliv [Attitudes to the absence and presence in schools and workplaces]*. Trondheim, Norway: SINTEF.

Hämtad den 28 maj från:

<https://www.sintef.no/globalassets/upload/helse/arbeid-og-helse/a23298.pdf>

Kearney, C.A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28(3), 451–471.

Hämtad den 28 maj från:

<https://eds-a-ebshost-com.ezproxy.server.hv.se/eds/results?vid=2&sid=88d784a7-6438-401f-bf14-53a9f37b411d%40sdc-v-sessmgr01&bquery=TI+School+absenteeism+and+school+refusal+behavior+in+youth%3a+A+contemporary+review&bdata=JnR5cGU9MCZzZWZyY2hNb2RlPUFuZCZzaXRlPWVkey1saXZlJnNjb3B1PXNpdGU%3d>

Kearney, C.A., & Bates, M. (2005). Addressing school refusal behavior: Suggestions for frontline professionals. *Children & Schools*, 27(4), 207–216.

Hämtad den 29 maj från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLLe80SeqLA4yOvqQLCmsEmep7NSr6y4SbKWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=sxi&K=18680914>

Kuczynski, L., & De Mol, J. (2015). Dialectical Models of Socialization. In W. F. Overton & P. C. M. Molenaar (Red.). *Theory and Method. Volume 1 of the Handbook of Child Psychology and Developmental Science*. (Uppl. 7.), Editor-in-Chief: Richard M. Lerner. Hoboken, NJ: Wiley.

Hämtad den 27 juli från:

https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal%3A187972/datastream/PDF_01/view

Kvale, S., & Brinkmann, S., (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Uppl. 3. Studentlitteratur.

Labonte, R. (1989). Community empowerment: The need for political analysis. *Canadian Journal of Public Health*, 80(2), 87-91. Hämtad den 31 juli från:

https://www.researchgate.net/publication/20434781_Community_Empowerment_The_Need_for_Political_Analysis/link/57052c1508ae44d70ee30ad2/download

Lecompte, V., Moss, E., Cyr, C., & Pascuzzo, K. (2014). Preschool attachment, self-esteem and the development of preadolescent anxiety and depressive symptoms. *Attachment & Human Development*, 16(3), 242-260.

Hämtad den 12 april från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNxb4kSeqLY4yOvqOLCmsEmep7JSsa64SbaWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=L&D=aph&K=95678390>

Lincoln, Y.S., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.

Hämtad den 20 juli från:

https://www.researchgate.net/publication/256294652_Naturalistic_Inquiry

Lord, J., & Hutchkinson, P. (1993). The Process of Empowerment: Implications for Theory and Practice. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 12(1), 5-22. Hämtad den 1 augusti från:

https://www.researchgate.net/publication/265265723_The_Process_of_Empowerment_Implications_for_Theory_and_Practice_The_Process_of_Empowerment_Implications_for_Theory_and_Practice_INTRODUCTION

Moula, A. (2009). *Empowermentorierat socialt arbete*. Studentlitteratur.

MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (U.å.). *Statistik om unga vuxna som varken arbetar eller studerar*.

Hämtad den 11 maj från:

<https://www.mucf.se/verktyg/statistik-om-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2021). *Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar*.

Hämtad den 12 juli från:

<https://www.mucf.se/publikationer/nationellt-samordnat-stod-till-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

O'Connor, D. C. (2014). Agency and reflexivity in boomtown transitions. Young people deciding on a school and work direction. *Journal of Education and Work*, 27(4), 372-391.

Hämtad den 7 maj från:

<https://www-tandfonline-com.ezproxy.server.hv.se/doi/full/10.1080/13639080.2012.751093>

OECD (2013). *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*, OECD Publishing.

Hämtad den 13 maj från:

[https://www.oecd.org/education/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](https://www.oecd.org/education/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf)

Palmer, N. A., & Small, E. (2021). COVID-19 and disconnected youth: Lessons and opportunities from OECD countries. *Scandinavian Journal of Public Health*, 1-11.

Hämtad den 1 augusti från: <https://doi.org/10.1177%2F14034948211017017>

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. (2. uppl.). Natur & Kultur.

Pellegrini, D.W. (2007). School non-attendance: Definitions, meanings, responses, interventions. *Educational Psychology in Practice*, 23(1), 63–77.

Hämtad den 7 juni från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLe80SeqLA4yOvqQLCmsEmep7NSsKu4SK6WxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=aph&K=24232833>

Pitkänen, J., Remes, H., Moustgaard, H., & Martikainen, P. (2021). Parental socioeconomic resources and adverse childhood experiences as predictors of not in education, employment or training: a Finnish register-based longitudinal study. *Journal of youth studies*, 24(1), 1-18.

Hämtad den 31 juli från:

<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.1080/13676261.2019.1679745>

Power, E., Clarke, M., & Kelleher, I. (2014). The association between economic inactivity and mental health among young people: a longitudinal study of young adults who are not in employment, education or training. *Ir J Psychol Med*, 2015, 32(1), 155–160.

Hämtad den 13 maj från: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30185278/>

Rodwell, L., Romaniuk, H., Nilsen, W., Carlin, J.B., Lee, K.J., & Patton, G.C. (2018). Adolescent mental health and behavioural predictors of being NEET: a prospective study of young adults not in employment, education or training. *Psychological medicine*, 48(5), 861–871.

Hämtad den 30 juli från:

<https://www-cambridge-org.ezproxy.server.hv.se/core/journals/psychological-medicine/article/adolescent-mental-health-and-behavioural-predictors-of-being-neet-a-prospective-study-of-young-adults-not-in-employment-education-or-training/02E8A9EA8BCF98D8A19966409DE07A29#>

Sabella, K. (2021). Factors That Hinder or Facilitate the Continuous Pursuit of Education, Training, and Employment Among Young Adults With Serious Mental Health Conditions. *Psychiatric Rehabilitation Journal*. Advance online publication.

Hämtad den 30 juli från: <http://dx.doi.org/10.1037/prj0000470>

Sanchez, M. (2012). *Truancy and chronic absence in Redwood City*. Stanford, CA: John W. Gardner Center for Youth and Their Communities.

Hämtad den 9 maj från: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED535309.pdf>

Stavropoulos, V., Anderson, E.E., Beard, C., Latifi, M.Q., Kuss, D., & Griffiths, M. (2019). A preliminary cross-cultural study of Hikikomori and Internet Gaming Disorder: The moderating effects of game-playing time and living with parents. *Addictive Behaviors Reports*, 9(June 2019), 100137. Hämtad den 3 juli från:

<https://doi.org/10.1016/j.abrep.2018.10.001>

Svenningsson, M., Lövheim, M., & Bergquist, M. (2007). *Att fånga nätet - Kvalitativa metoder för Internetforskning*. Studentlitteratur.

Suwa, M., & Suzuki, A. (2013). The phenomenon of “hikikomori” (social withdrawal) and the socio-cultural situation in Japan today. *Journal of Psychopathology*, 19, 191–198.

Hämtad den 28 maj från: <https://www.jpsychopathol.it/issues/2013/vol19-3/01b-Suwa.pdf>

Tamesberger, D., & Bacher, J. (2020). COVID-19 Crisis: How to Avoid a 'Lost Generation'. *Intereconomics*, 55(4), 232–238. Hämtad den 2 augusti från:
<https://link-springer-com.ezproxy.server.hv.se/content/pdf/10.1007/s10272-020-0908-y.pdf>

Thambirajah, M.S., Granduson, K.J., & De-Hayes, L. (2008). *Understanding school refusal: A handbook for professionals in education, health and social care*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley.

Hämtad den 1 juli från:

<https://web-a-ebshost-com.ezproxy.server.hv.se/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzIzNjI2OF9fOU41?sid=d9c9e86e-7fdc-4208-a552-3b0514b5826f@sdc-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1>

Vallacher, R. R., & Wegner, D. M. (1989). Levels of personal agency: Individual variation in action identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 660-671. Hämtad den 26 juli från:

http://www.communicationcache.com/uploads/1/0/8/8/10887248/levels_of_personal_agency-_individual_variation_in_action_identification.pdf

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Hämtad den 15 maj från:

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Hämtad den 15 maj från:

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Västra Götalandsregionen Folkhögskoleförvaltningen. (2020). *Avstämningsrapport Vi. Vi ESF 2019/ 00577*.

Hämtad den 2 februari från:

<https://docplayer.se/212976758-Vi-esf-2019-avstamningsrapport-vi.html>

Wallerstein, N. (1992). Powerlessness, empowerment and health: Implications for health promotion programs. *American Journal of Health Promotion*, 6(3), 197-205.

Hämtad den 1 augusti från:

https://www.researchgate.net/publication/13150824_Powerlessness_Empowerment_and_Health_Implications_for_Health_Promotion_Programs

Wilkins, J. (2008). School characteristics that influence student attendance: Experiences of students in a school avoidance program. In P.J. Graham (Ed.), *The high school journal*, 91, 12–24. Wilmington, NC: University of North Carolina Press.

Hämtad den 22 juni från:

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?EbscoContent=dGJyMNLe80SeqLA4yOvqOLCmsEmep7NSsK64TK6WxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGnrk2vqbBQuePfgex9Yvf5ucA&T=P&P=AN&S=R&D=aph&K=30034505>

Willings, A. (2021). Vad är Discord och hur man använder det: Utforska gratischattappen för spelare. Pocket-link.

Hämtad den 29 juli från:

<https://www.pocket-lint.com/sv-se/appar/nyheter/151534-vad-ar-oenighet-och-hur-man-anvander-gratis-voip-textchattappen>

Zimmermann, B. J., & Cleary, T. J. (2006). Adolescents' development of personal agency. In F. Pajares & T. C. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents*, (s.45-69). Greenwich, CT: IAP - Information Age Pub., Inc.

Hämtad den 12 april från:

<https://www.uky.edu/~eushe2/Pajares/ZimmermanClearyAdoEd5.pdf>

Åhl, C., Karlsson, J., & Ingeström, S. (2020). *Handbok för barns delaktighet och inflytande. Teori och praktik för nyfikna läsare som vill lära sig mer om värdet av barnets perspektiv.* ISBN 978-91-519-7805-5. UNICEF: Sverige.

Hämtad den 1 juni från:

https://blog.unicef.se/wp-content/uploads/2021/03/unicef-handbok-2020-barns-delaktighet-och-inflytande_webb.pdf

Bilaga 1

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie.

Hej!

Jag heter Sandra Larsson och har en kandidatexamen i sociologi/social hållbarhet. Jag studerar Barn- och ungdomsvetenskapliga magisterprogrammet på distans vid Högskolan Väst i Trollhättan. Som en del av magisterprogrammet ska vi studenter genomföra en studie och skriva en magisteruppsats. Jag har valt att skriva min uppsats inom ramen för Vi-projektet, med fokus på de aktiviteter som bedrivs här via Discord. Studiens syfte är att

undersöka hur unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) beskriver riskfaktorer och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga att hamna i ett utanförskap. Vidare ska studien undersöka om en digital plattform (Discord-servern) kan bidra till en positiv utveckling för UVAS framtid eller inte, samt hur de vuxnas närvaro på Discord upplevs. Slutligen syftar studien till att undersöka hur UVAS ser på sig själva och sin framtid.

För att genomföra studien kommer jag att vara med här på Discord under april månad och observera vad som hänt och kommer hända i gruppen. Det innebär att bilder och text som publiceras på Discord kommer att användas i min studie, men jag kommer enbart att använda det du publicerar om du ger ditt samtycke till det. Jag skulle gärna också vilja intervjua dig om du väljer att delta i studien. Då intervjuar jag dig, antingen här på Discord i ett privat rum som Emma (Nickname: Liinxy) har skapat för intervjuerna, eller via Zoom eller annat lämpligt digitalt kommunikationsmedel om du känner dig mer bekväm med det. Intervjun beräknas ta ca 30-40 minuter och kommer att spelas in. Om du känner dig mer bekväm med att svara på intervjufrågorna skriftligt så går det också bra. Intervjuerna och materialet kommer att behandlas konfidentiellt, vilket betyder att allt material kommer att avidentifieras och det är bara jag som kommer ta del av dina svar. I resultaten presenteras alla svar utan koppling till vem du är.

Din medverkan är frivillig och du kan när som helst välja att avbryta den. Om du accepterar att medverka i studien kommer jag att kontakta dig för att bestämma en tid för genomförande av intervjun. Skulle det uppstå några frågor är du välkommen att kontakta mig eller min handledare Sevtap (Nickname: xy) här på Discord.

Om du samtycker så skriv samtycker som en kommentar under detta inlägg. Jag hoppas att du vill dela med dig av dina erfarenheter!

Vänligen, Sandra Larsson

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande fråga:

- Vill du börja med att berätta lite om dig själv? (Vem är du? Kön, ålder, familj, djur, intressen).

TEMA 1 – UVAS tankar om utanförskap och eventuella riskfaktorer och förebyggande åtgärder för att bli UVAS

- Idag är det många unga vuxna som varken arbetar eller studerar. Varför tror du att det är så?
- Arbetar eller studerar du idag?
- Om inte, varför tror du att du inte arbetar eller studerar idag?
- Vilka riskfaktorer tror du kan bidra till att unga vuxna hamnar i en tillvaro utan sysselsättning som arbete eller studier?
- Vad kan vuxna så som föräldrar, lärare, tränare eller andra personer i närheten göra för att hjälpa unga vuxna för att inte hamna utanför samhället?
- Finns det några ”tidiga tecken” som kan uppmärksammas av vuxna så att unga inte hamnar utanför?

TEMA 2 – Vi-projektet och vuxna online

- Hur kom du i kontakt med Vi-projektet?
- Hur länge har du varit delaktig i projektet?
- Vilken skillnad har projektet gjort för dig hittills?
- Hur kommer det sig att du sökte dig till den här Discord-kanalen?
- Vad tänker du om en sådan här kanal för unga vuxna? Bra/Dåligt? Varför?
- Vilken betydelse har de anställda vuxnas närvaro online för dig?
- Vilken betydelse har det för dig att vara med på den här Discord-kanalen?
- Vad skulle kunna utvecklas gällande de anställda vuxna online?

TEMA 3 – Hur kan UVAS äga sin egen framtid, empowerment, agency.

- Hur upplever du din delaktighet i samhället idag?
- Hur tror du att andra ser på dig som en individ?
- Upplever du att du har bra självförtroende och självkänsla?

Om inte, vad tror du själv att du behöver för att få ett bättre självförtroende och självkänsla?

- Vad skulle du helst av allt vilja göra om du kunde välja fritt?
- Vilket stöd skulle du behöva från andra för att nå dit?
- Vad skulle du kunna göra själv för att nå dit?
- Känner du att du har makten över ditt eget liv och din framtid?

Om inte, vad känner du att du behöver för att kunna äga din egen framtid och ta över kontrollen/makten över ditt liv och din framtid?

- På vilket sätt tycker du att Discord-servern bidrar för dig och de andra unga vuxna?
- Är det något annat du vill berätta om? Något som du tycker att jag har glömt att fråga om?

Stort tack för din medverkan, din medverkan betyder mycket för min studie.

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se